SKRZYDLACI MIESZKAŃCY MOJEJ OKOLICY „TOMASZOWA MAZOWIECKIEGO”

Konrad Andraczek
kl Ia mat-fiz
I LO im. Mirosława Dąbrowskiego
w Tomaszowie Maz.

WSTĘP

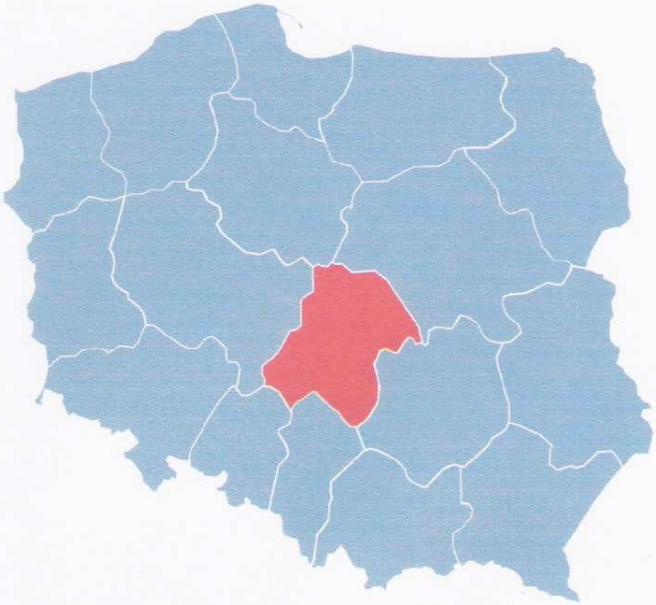

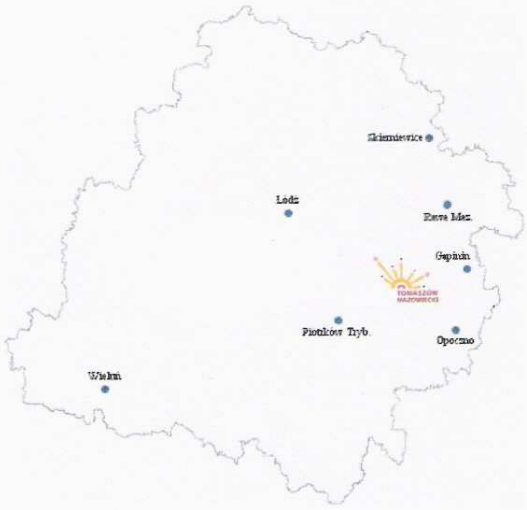

Tomaszów Mazowiecki (do 1926 Tomaszów [illegible] – miasto i gmina w województwie łódzkim, w powiecie tomaszowskim. Szóste co do wielkości, a czwarte co do ludności miasto w woj. łódzkim.

Tomaszów Mazowiecki leży w Dolinie Białobrzeskiej, nad Pilicą, Wolbórką, Czarną i Piasecznicą, w pobliżu Zalewu Sulejowskiego, na skraju Puszczy Pilickiej.

Rozwój Tomaszowa Mazowieckiego wiąże się z rewolucją przemysłową XIX w. Został on założony przez hrabiego Antoniego Ostrowskiego, który nazwał osadę na cześć swojego ojca Tomasza. Zalążkiem przyszłego miasta były powstałe w 1788 r. piece hutnicze w nadpilickich lasach. Intensywny rozwój miasta nastąpił w latach 1822–1823, kiedy to hrabia Ostrowski postawił na włókiennictwo. W 1824 r. Tomaszów otrzymał prawa osady fabryczno-handlowej, a 6 lipca 1830 Tomaszów uzyskał prawa miejskie.

Miasto stało się jednym z ważniejszych ośrodków przemysłu włókienniczego w Łódzkim Okręgu Przemysłowym. Odzyskanie niepodległości w 1918 r. stało się początkiem okresu odbudowy przemysłu. Dwanaście tysięcy pracujących robotników, 126 większych i mniejszych fabryk, trzy fabryki dywanów dające 70% produkcji krajowej, rozwinięty przemysł włókienniczy, chemiczny oraz drzewny i metalowy, 45 tys. mieszkańców – składają się na obraz Tomaszowa Mazowieckiego w przededniu II wojny światowej

Przed wojną na terenie miasta od 1924 roku działała organizacja niemieckiej mniejszości Niemieckie Stowarzyszenie Ludowe w Polsce (niem. Deutscher Volksverband in Polen skrót DVP).

Podczas wojny obronnej 6 września 1939 w rejonie miasta rozegrała się bitwa pod Tomaszowem Mazowieckim. W czasie II wojny światowej w połowie 1940 roku m.in.. do Tomaszowa (za pośrednictwem obozu przesiedleńczego w Radogoszczy) trafiały transporty osób wysiedlonych z Kraju Warty. W tym okresie na terenie Tomaszowa stacjonował już pododdział Organizacji Todt, który budował duże schrony obok wsi Konewka i Jeleń. W czasie wojny na terenie miasta znajdował się węgierski lazaret. Tomaszów został zajęty przez Armię Czerwoną 18 stycznia 1945.

Bocian Biały- *Ciconia ciconia*- Od wielu lat lęgowy na peryferyjnej dzielnicy „Michałów", niekiedy żeruje wśród osiedli „Nowy Port" na wysychającym starorzeczu.

Łabędź Niemy- *Cygnus olor*- lęgowy na obszarze miasta od połowy lat 80-tych na stawie przyfabrycznym parku. Druga para na niewielkim spiętrzeniu wśród gruzowisk i wysypiska świeci. Mimo niszczenia lęgów wciąż ponawia próby. Zimą do kilkudziesięciu osobników na rzecze Pilicy i Wolbórce.

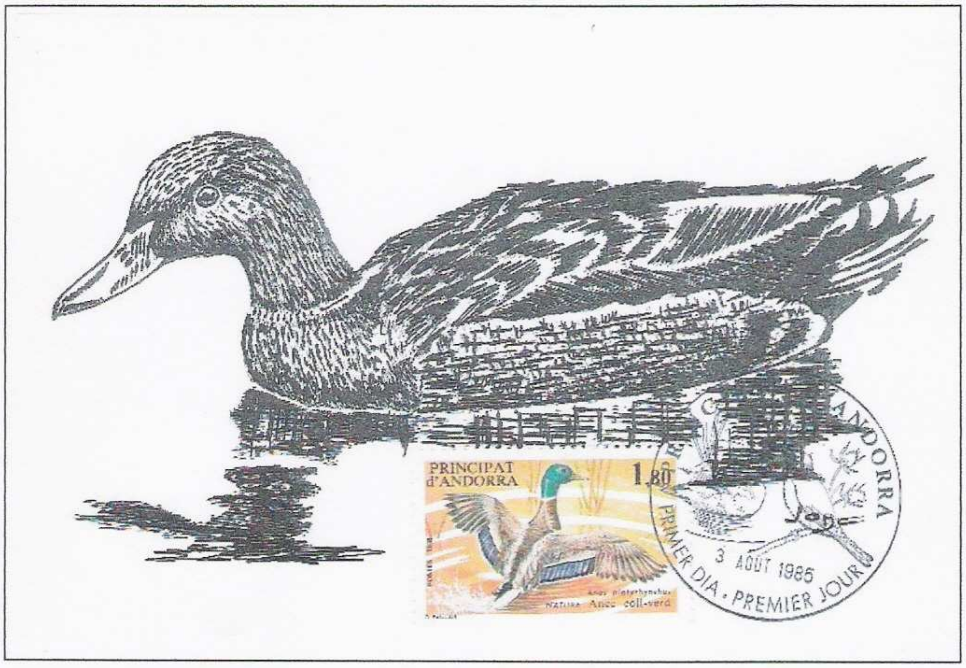

Kaczka Krzyżówka- *Anas platyrhynchos*- ponad pięćdziesiąt stanowisk lęgowych w większości związanych z rzeką Pilicą i Wolbórką. Na terenie rezerwatu Niebieskie Źródła- kilkanaście rodzin, ponadto w pasach zadrzewień nadrzecznych w przemysłowych dzielnicach. Zimą na obszarze miasta ok. 350 osobników, głównie w centrum i rezerwacie Niebieskie Źródła.

Czernica- *Aythya fuligula*- na obszarze miasta gniazduje kilka par. Lęgowa na starorzeczach Pilicy, na stawie przyfabrycznym (Starzyce), ale także na spiętrzeniu cieku wodnego wśród gruzowisk na terenie zakładów chemicznych. Zimą liczniejsza na rzece Pilicy. Czernica obserwowana jest od

Znaczki pocztowe wydane przed pocztę Węgierska zarówno w wersji ciętej jak i ząbkowanej.

Krogulec- *Accipiter nisus*- lęgowy w niewielkiej drągowinie na granicy miasta (Białobrzegi) systematycznie żerujący na terenie pobliskich osiedli. Zimą zalatuje w głąb osiedli.

Myszołów- *Buteo buteo*- obserwowany w północnej części miasta wśród agrocentoz, zalatuje z pobliskiego lasu.

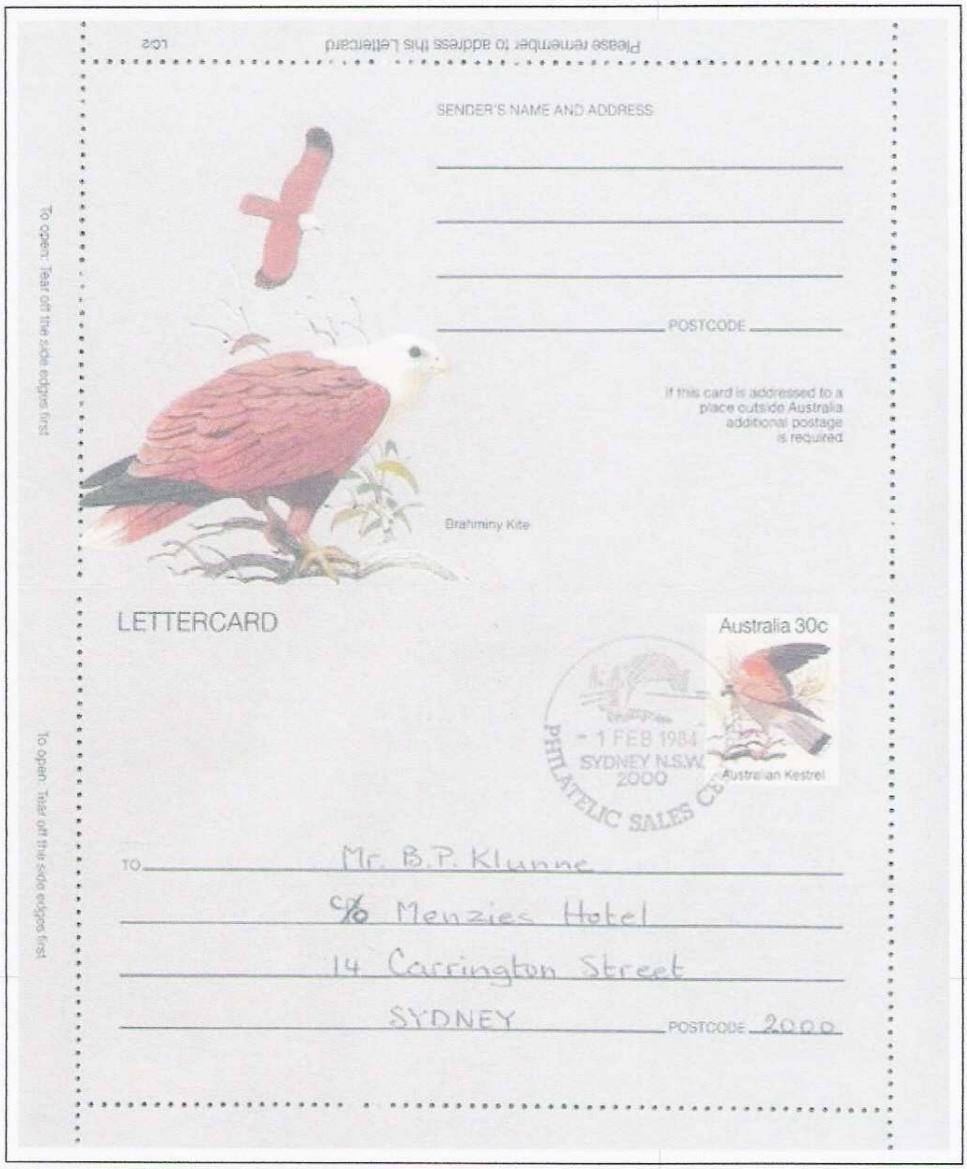

- *Sekretnik poczty australijskiej przedstawiający pustułkę*

Pustułka- *Falco tinnunculus*- możliwe, że tylko jedno stanowisko lęgowe na teranie zakładów chemicznych w elektrociepłowni. Zalatujące na żerowiska w dzielnicy Białobrzegi oraz w południowej dzielnicy w rejonie wodociągów. Nie notowana wśród zabudowy śródmiejskiej.

Kobuz- *Falco subbuteo*- zalatuje na peryferia dzielnicy Starzyce i Podoba.

Тураи

Kuropatwa- *Perdix perdix*- kilkanaście rodzin w większości wśród agrocentroz, choć także lęgowa na obszarach ruderalnych w pobliżu parowozowni i oczyszczalni ścieków. Jedna para w zaniedbanym parku fabrycznym.

Zeszycik znaczkowy poczty szkockiej przdstawiający bażanta

⇩

Bażant- *Phasianus colchicus*- kilkanaście odzywających się samców oraz wodzone pisklęta w peryferyjnych dzielnicach miasta. Jedna para wyprowadza lęgi na terenie składowisk fabrycznych przyległych do zaniedbanych bulwarów nadrzecznych. Kilka par na terenie fermy drobiu w głębi miasta, dalsze pary w przyfabrycznym parku Starzyce oraz wśród rozległych ugorów przy oczyszczalni ścieków. Wszystkie stwierdzone rodziny związane z ciekami wodnymi.

Wodnik- *Rallus aquaticus*- Kilka par lęgowych agrocenozach dzielnicy Podoba oraz w rezerwacie Niebieskie źródła. Niekiedy zimuje.

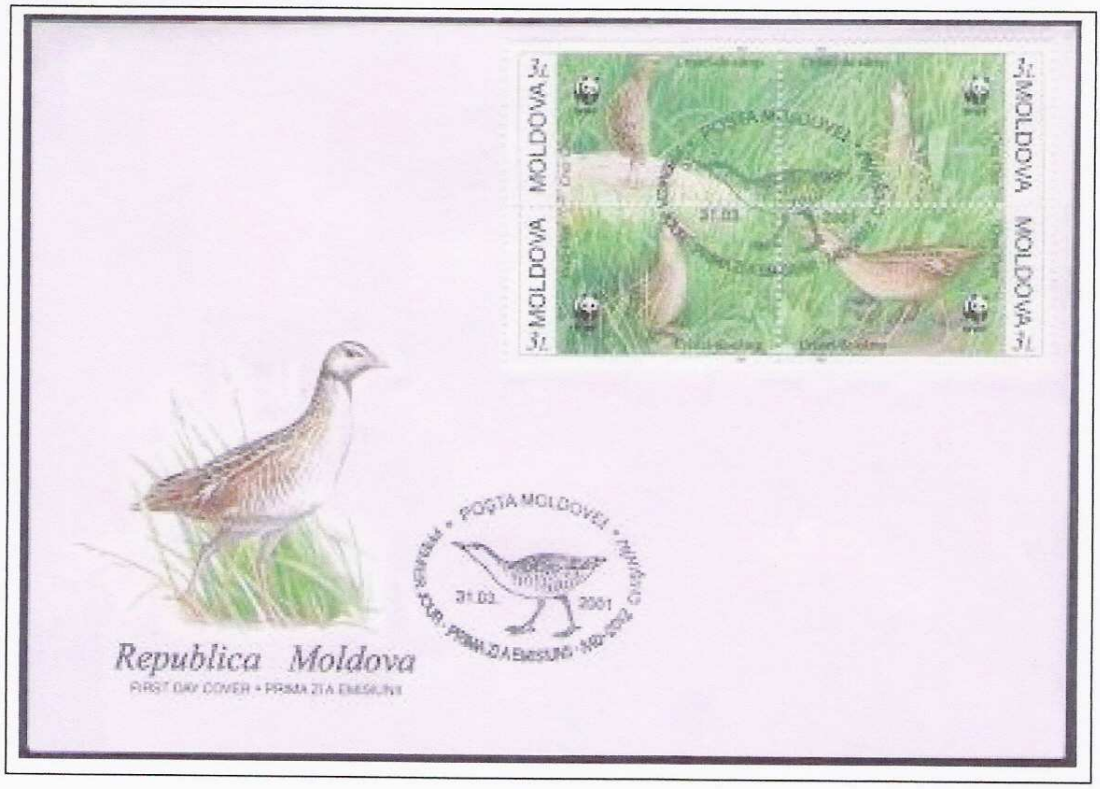

Derkacz- *Crex cred*- jedno stwierdzenie terytorialnego samca w tarasie rzeki Pilicy. W latach 70-tych na tym obszarze występowały 3-4 pary.

Kurka Wodna- *Gallinula chloropus*- w sezonach lęgowych 1991-1992 stwierdzono 11 par żerujących lub wodzących młode w rzekach Czarnej i Wolbórki. Co do stanu obecnego brak danych.

Łyska- *Fulica atra*- kilkanaście rodzin lęgowych w tym tylko kilka par na terenie rezerwatu Niebieskie Źródła, pozostałe związane są z rzekami przepływającymi przez miasto. Jedna para wśród gruzowisk przy zakładach kruszywa.

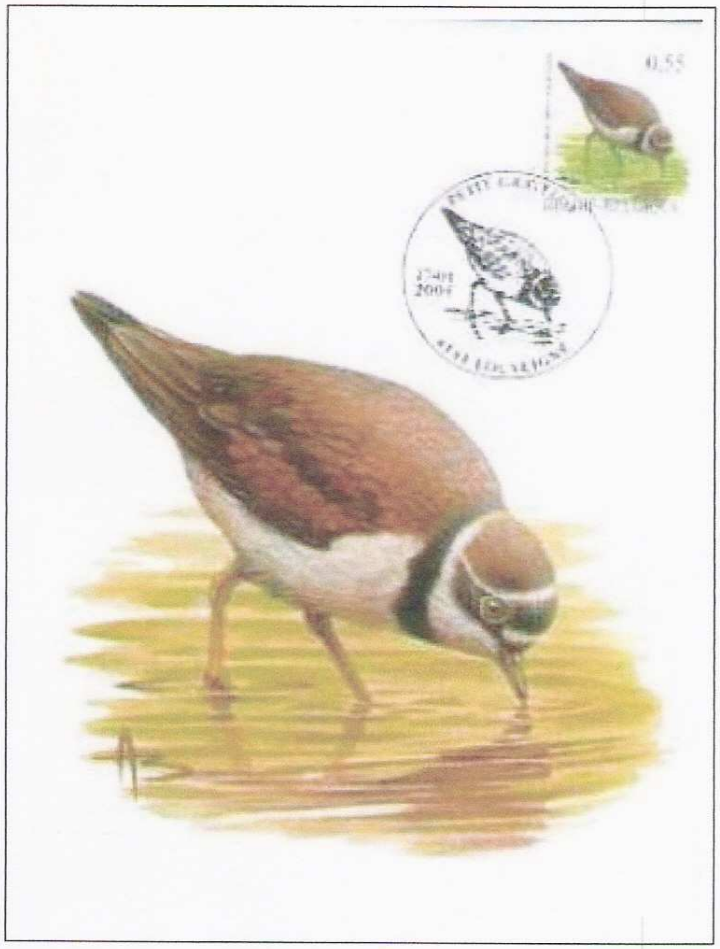

Sieweczka Rzeczna- *Charadrius dubius*- kilka par lęgowych w granicach miasta. Najprawdopodobniej jedna para na stadionie sportowym, druga na suchych osadnikach wodociągów, jedna na osadnikach zakładów chemicznych, reszta na piaszczystych łanach rzeki Pilicy.

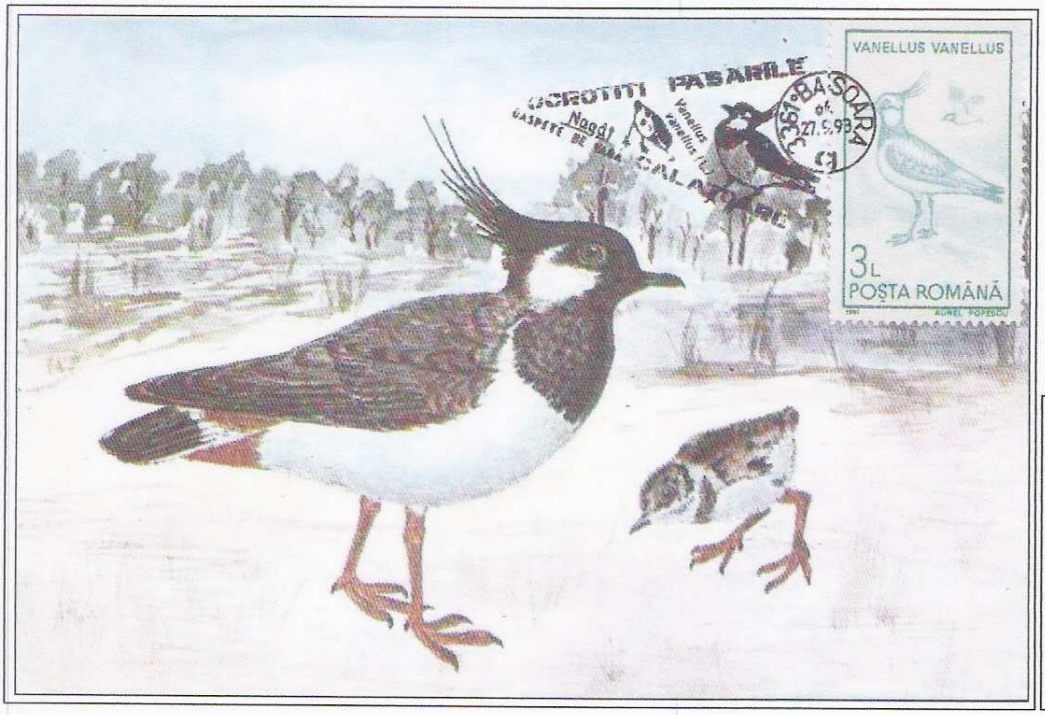

Czajka- *Vanellus vanellus*- kilkadziesiąt par na obrzeżach miasta w agrocenozach, gniazduje także na polach uprawnych sąsiadujących z terenami ruderalnymi, ale również na silnie zdegradowanych terenach przyfabrycznych.

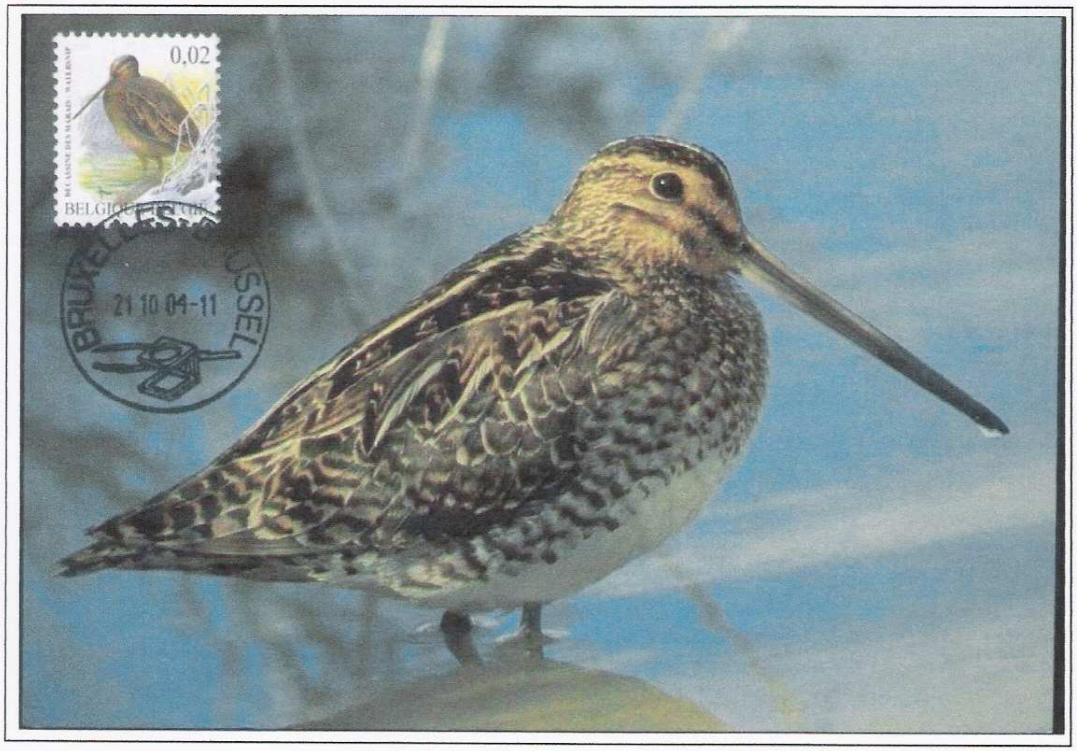

Bekas- *Gallinago gallinago*- kilka stanowisk w sąsiedztwie zabudowań w agrocenozach dzielnicy Podoba.

Rycyk- *Limosa limosa*- kilka par na przesuszonych pastwiskach w sąsiedztwie bielaw. Stanowisko to znajduje się w pobliżu osadników zakładów chemicznych.

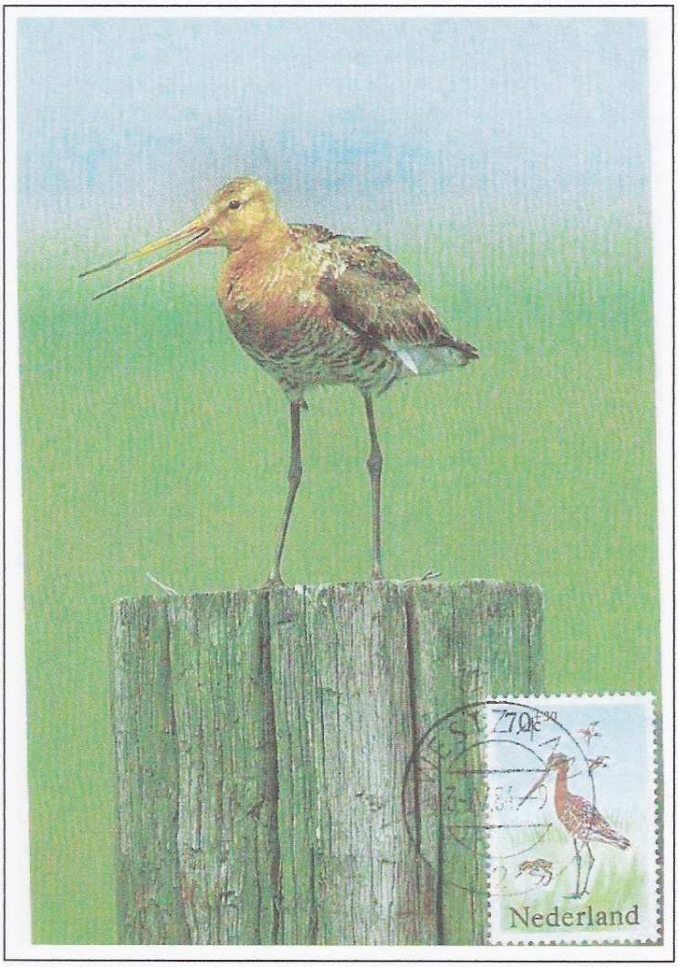

Krwawodziób- *Tringa tetanus*- na peryferiach miasta kilka stanowisk lęgowych w pobliżu osadników przemysłowych w kolonii rycyków i czajek.

Kuliczek Piskliwy- *Actitis hypoleucos*- kilka stanowisk lęgowych w tym jedno na dnie spuszczonego osadnika przemysłowego.

Śmieszka- *Lauris ridibundus*- od początku żeruje na obszarze całego miasta, szczególnie na wysypisku śmieci. Przez cały okres lęgowy ok. 100-200 osobników żeruje na osiedlach wysokiej zabudowy.

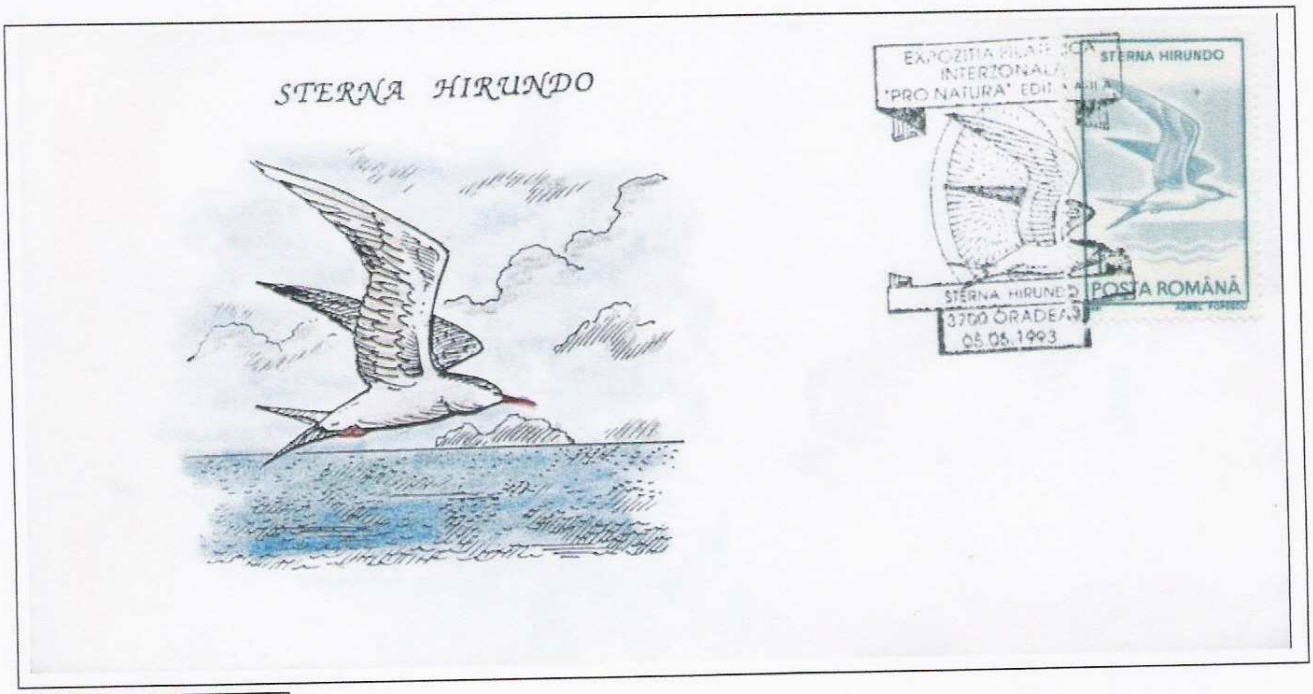

Rybitwa Zwyczajna- *Sterna hirundo*- żeruje na rzece Pilicy na obszarze miasta, lęgi odbywa na Zalewie Sulejowskim.

Grzywacz- *Columba palumbus*- kilkadziesiąt par lęgowych głównie w pasach zadrzewień na Bulwarach w parku Starzyce. Występuje także na terenach zakładów przemysłowych przyległych do tych zadrzewień. Pierwsze stwierdzenia grzywacza na terenie mista zaobserwowano w roku 1976.

Sierpówka- *Streptopelia decaocto*- za gatunek charakterystyczny w przebadanych środowiskach należy uznać sierpówkę. Na przestrzeni ostatnich 30 lat zasiedliła wszystkie biotypy. Sierpówka w Tomaszowie Maz. Pojawiła się w 1954r. jednakże dynamiczny wzrost populacji odnotowano od połowy lat 70-tych.

Kukułka- *Cuculus canorus*- kilka odżywiających się samic stwierdzono w zarzewiach miejskich tj. w przyfabrycznym starym parku, na cmentarzach oraz na terenie Bulwarów miejskich

Płomykówka- *Tyto alba*- w latach 1986-88 lęgowa na wieży kościoła na Placu Kościuszki. W latach badań nie stwierdzono obecności tego gatunku na tym obszarze, jednakże słyszana kilkakrotnie w starym pofabrykanckim parku.

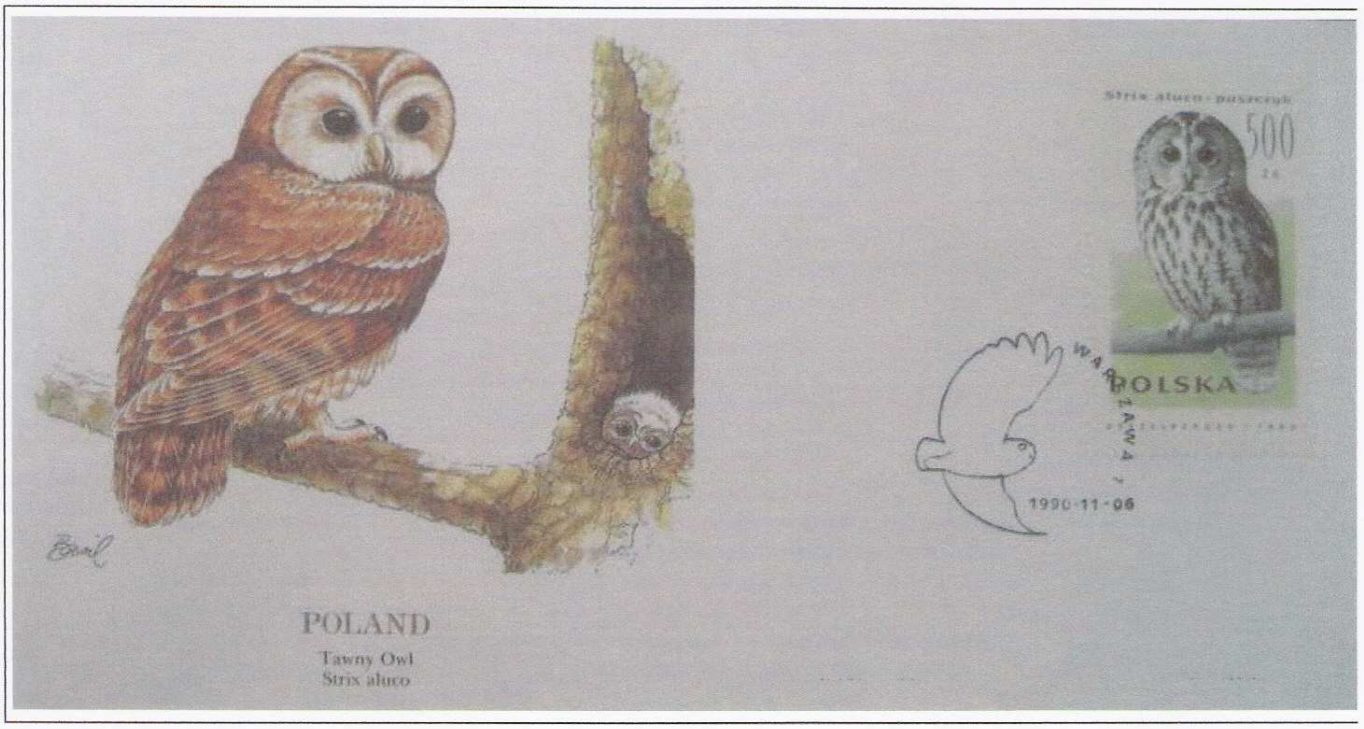

Puszczyk- *Strix aluco*- lęgowy od kilkunastu lat na ternie rezerwatu Niebieskie Źródła. Prawdopodobnie lęgowy na terenie peryferyjnego parku Starzyce gdzie w czasie nocnej kontroli stwierdzono odzywającego się samca.

Uszatka- *Asio otus*- w 1989r. stwierdzono lęgi w gnieździe sroki na miejskich bulwarach nad rzeką Wolburką. W lipcu 1991r. przyniesiono ranną samicę do weterynarza. Co do dzisiejszego stanu brak danych.

Jerzyk- *Apus apus*- ocenia się że na terenie miasta gniazduje ok. 170 par. Z powody braku braku absolutnie pewnych metod oceny liczebności tego gatunku dane są przybliżone. Największe skupiska znajdowały się w najstarszej zabudowie śródmieścia.

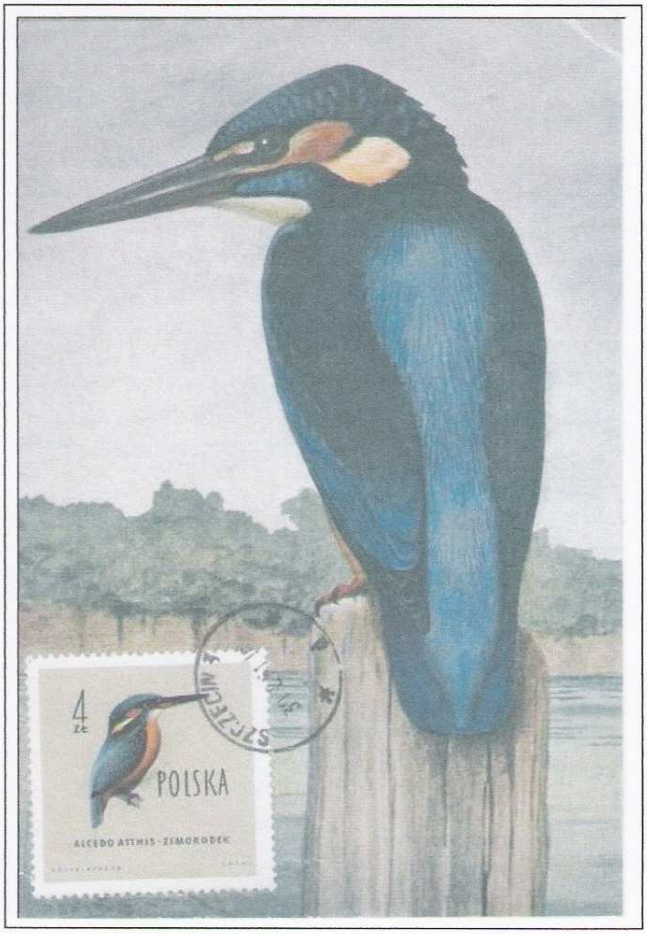

pakiet pocztu austriackiej przeznaczony do wysyłania listu priorytowego na terenie kraju.

Zimorodek- *Alcedo atthis*- pare lat temu stwierdzono dwa stanowiska lęgowe. W przyujściowym odcinku rzeki Wolbórki oraz na rzece Pilicy we wschodniej części dzielnicy Podoba

Dudek- *Upupa epos*- lęgowy na kilku stanowiskach w agrocenozach wschodniej części miasta. Lokalnie nie wykazuje drastycznego spadku liczebności.

Krętogłów- *Jynx torquilla*- na obszarze miasta kilka par, w tym na zaniedbanym cmętarzu ewangelickim, w parku miejskim oraz w zadrzewieniach przykościelnych w śródmieściu.

Dzięcioł Zielony- *Picus viridis*- Kilka par lęgowych. W starym parku miejskim, w pasach zadrzewień nadbrzeżnych z Pilicą w zespole cmentarzy, w zadrzewieniach nad rzeką Czarną.

Dziecioł Duży- *Dendrocopos major*- Kilka par lęgowych w zadrzewieniach dzielnicy Nowy Port, w parku miejskim oraz w rezerwacie Niebieskie Źródła
Dzięcioł Białoszyi- Dendrocopos syriacus- gniazdowy na starych zaniedbanych cmentarzach, obserwowany od 1988r. Sukces lęgowy nieznany.
Dzięciołek- Dendrocopos minor- lęgowy w zadrzewieniach nadrzecznych w liczbie kilku par także w parku na Bulwarach.

Dzięcioł Białoszyi- *Dendrocopos syriacus*- gniazdowy na starych, zaniedbanych cmentarzach. Obserwowany od 1988r. Zasiedla dziuple w kasztanowcach.

Dzięciołek- *Dendrocopos minor*- lęgowy w zadrzewieniach nadrzecznych w liczbie kilku par, także w śródmiejskim parku na bulwarach.

Dzierlatka- *Galerida cristata*- gatunek wykazujący nierównomierną liczebność i rozmieszczenie w poszczególnych latach. Ich stanowiska lęgowe są izolowane.

Skowronek- *Alauda arvensis*- Występuje w otwartych terenach peryferyjnych dzielnic miasta. Są to zdegradowane pastwiska i łąki. Szczególnie liczny na rozległych ugorach.

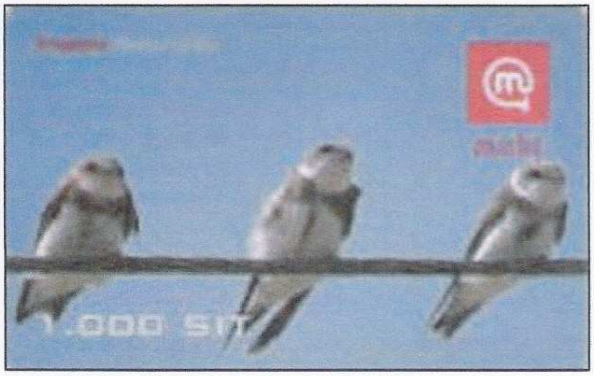

Zeszycik znaczkowy.

Brzegówka- *Riparia riparia*- gatunek ten na terenie mista występuje w kilku niewielkich koloniach w peryferyjnych dzielnicach. Są to wyrobiska piasku, żwirownia, oraz wykopy budowlane.

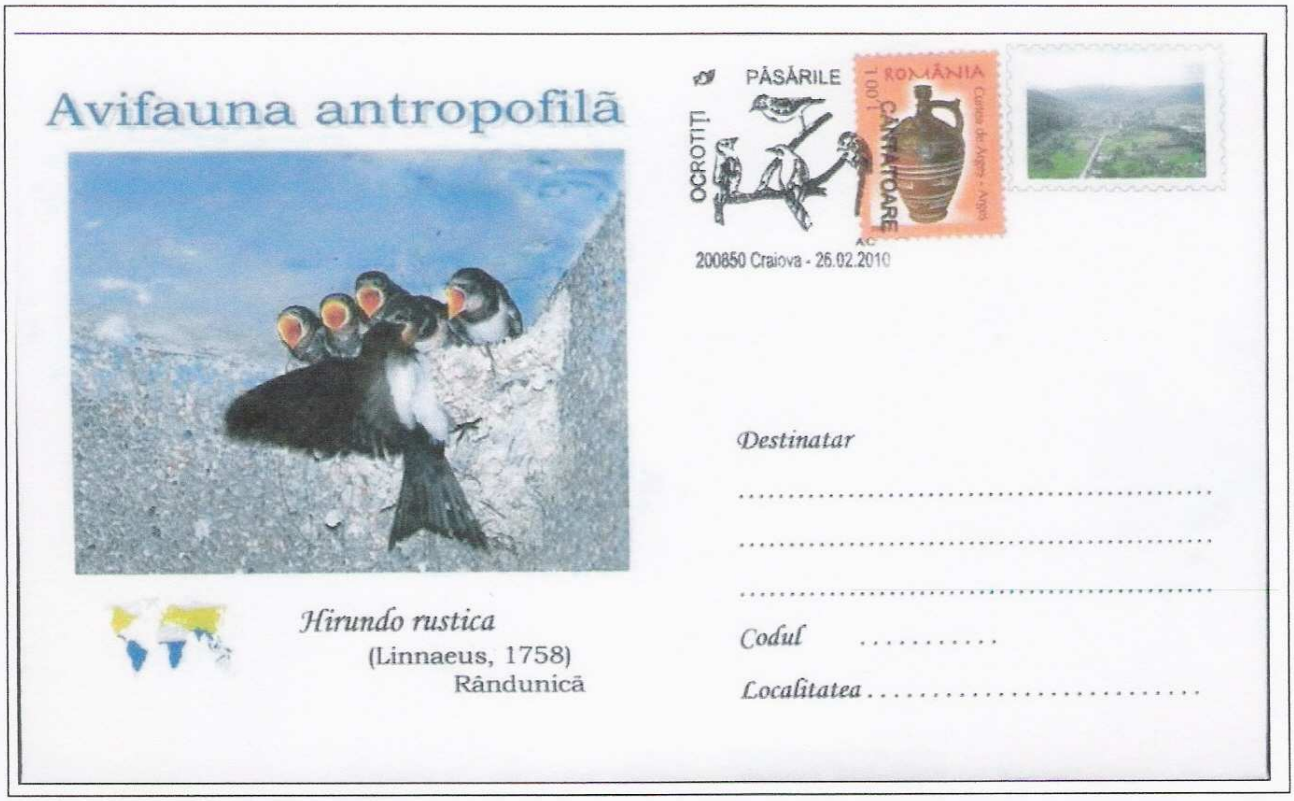

Dymówka- *Hirundo rustica*- liczna na peryferiach miasta o zabudowie typu wiejskiego.

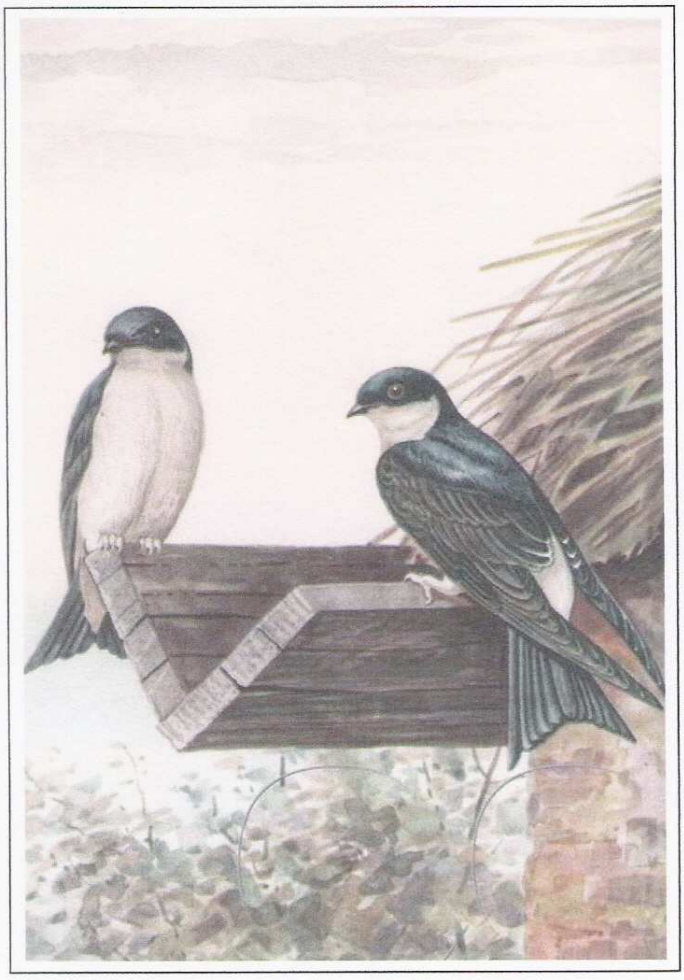

Blok legitymacyjny z numeracją arkusza.

Oknówka- *Delichon urbica*- gniazduje niemal wyłącznie w peryferyjnych osiedlach. Mniej liczna od poprzedniego gatunku. Tylko nieliczne stanowiska w starszej zabudowie.

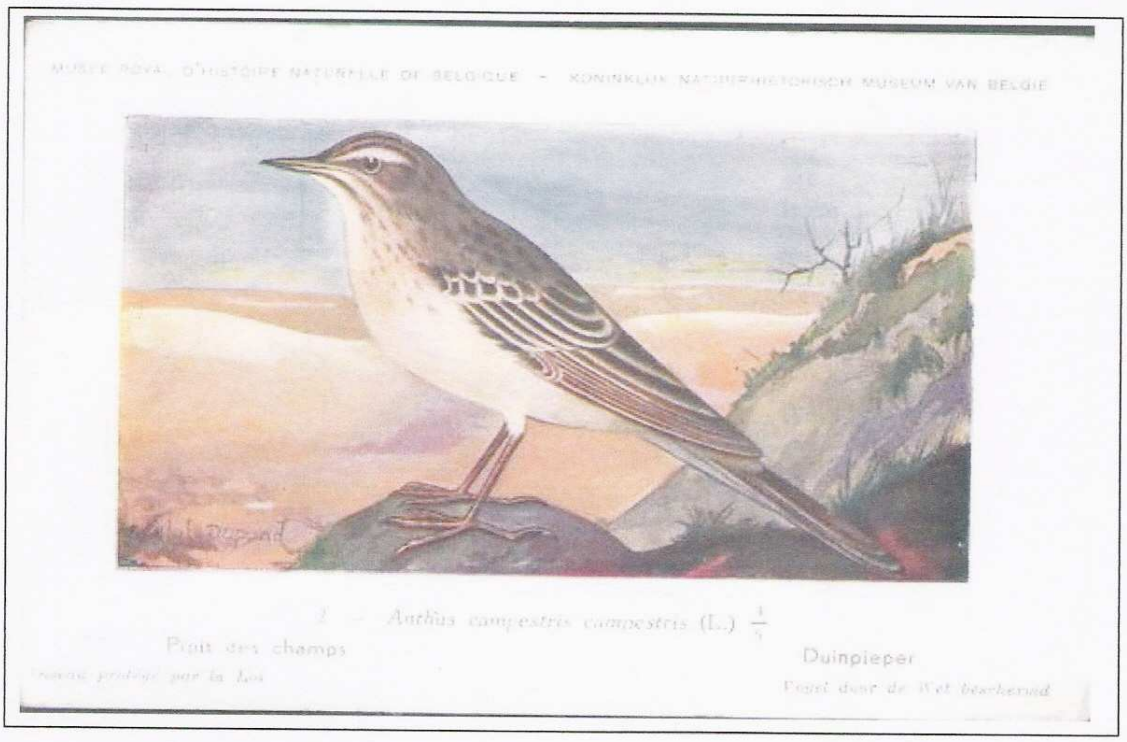

Świergotek Polny- *Anthus campestris*- tylko kilka stwierdzonych terytorialnie samców na obrzeżach miasta, były to nieużytki, oraz dwa osobniki na obrzeżach obiektów przemysłowych.

Świergotek Łąkowy- *Anthus pratensis*- Najprawdopodobniej tylko jedno stwierdzenie na pastwiskach w pobliżu osadników oczyszczalni ścieków, oraz drugie na terenie fermy drobiarskiej w dolinie rzeki Czarnej.

Pliszka Siwa- *Motacilla alba*- gatunek ten gniazduje w rozproszeniu, głównie na obrzeżach miasta, zasiedlając różne biotypy, obecny jest zarówno wzdłuż torowisk kolejowych, szos jak też na różnych powierzchniach ruderalnych. Wnika także w głąb miasta na osiedlach domków jednorodzinnych, ogródkach działkowych.

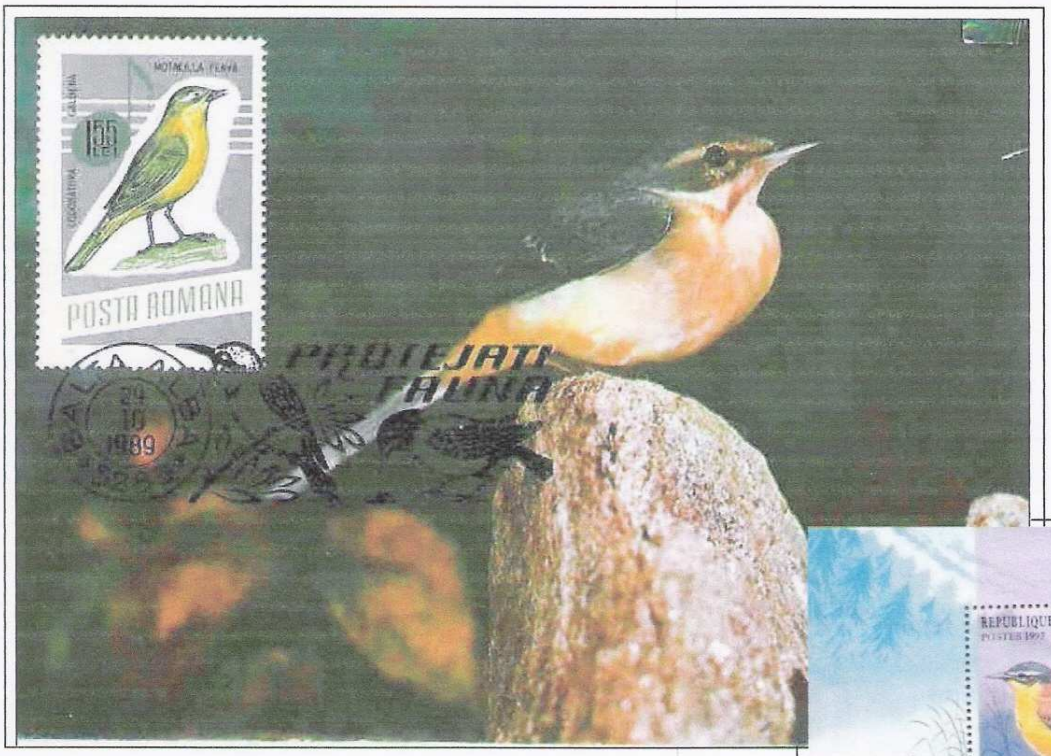

Pliszka Żółta- *Motacilla flava*- około 30-stu terytoriów, głównie na ugorach, pastwiskach, i łąkach w dolinach rzeki Czarnej i Pilicy. Kilka par na stanowiskach ruderalnych przy zakładach ceramicznych i innych.

zeszycik znaczkowy przedstawiający strzyżyka

Strzyżyk- *Troglodytes troglodytes*- tylko parę stanowisk w parku przyfabrycznym i rezerwacie Niebieskie Źródła.

Pokrzywnica- *Prunella modularis*- gatunek ten nieznany na tym obszarze w latach 60-tych, obecnie powiększa swoją liczebność m. in. W parku nad rzeką Czarną i w rezerwacie Niebieskie Źródła.

Rudzik- *Erithacus rubecula*- gatunek nieliczny rozproszony na całym obszarze miasta, głównie na Bulwarach, nad Wolbórką, w starym zdziczałym parku Starzyce, w rezerwacie Niebieskie Źródła.

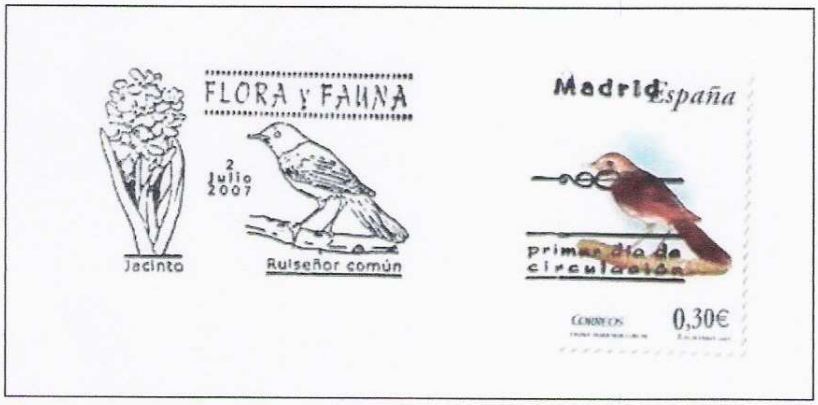

Słowik Rdzawy- *Luscinia megarhynchos*- gatunek ten wykazuje zmniejszającą się liczebność. W latach 1955-65 znany był na wielu stanowiskach. Kilka śpiewających samców stwierdzono w zaniedbanym parku nad rzeką Czarną, w przykościelnym parku kościoła ewangelickiego oraz w zaniedbanym ogrodzie na terenie dawnego getta.

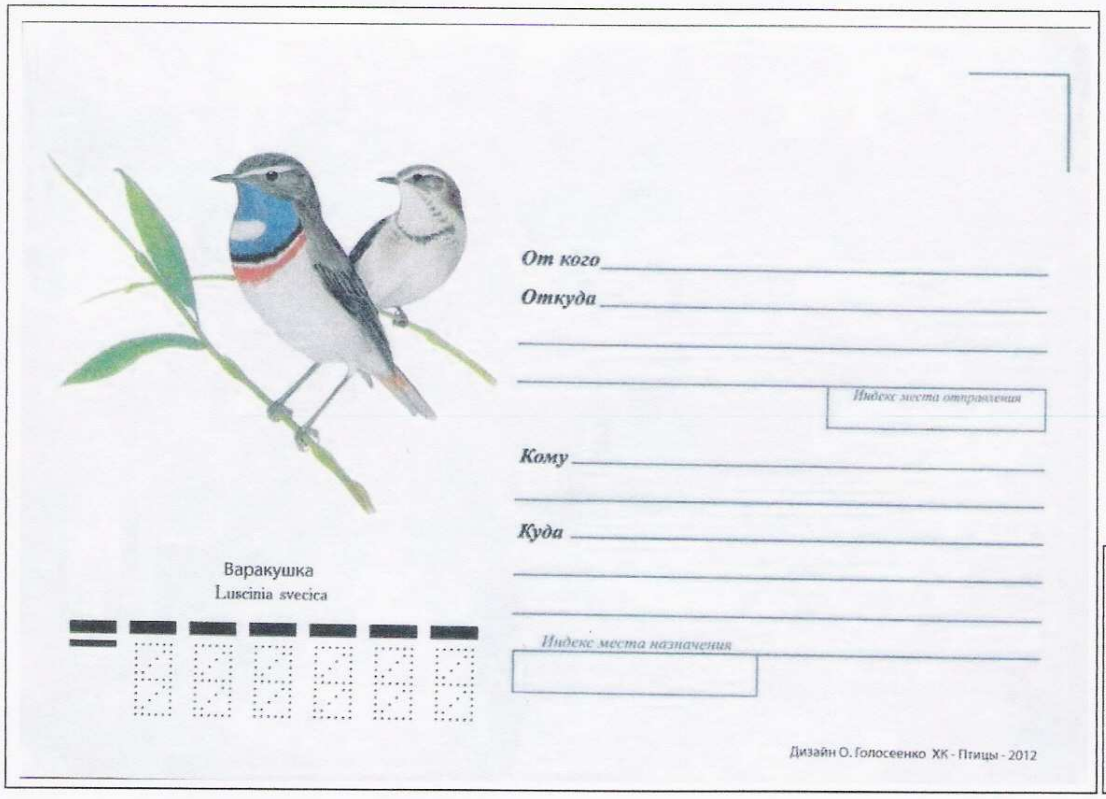

Słowik Szary- *Luscinia luscinia*- kilkadziesiąt terytorialnych samców stwierdzonych głównie wzdłuż cieków wodnych. Występujące także w agrocenozach wschodniej części miasta. Są to zwykle kępy olesów i łozowsika.

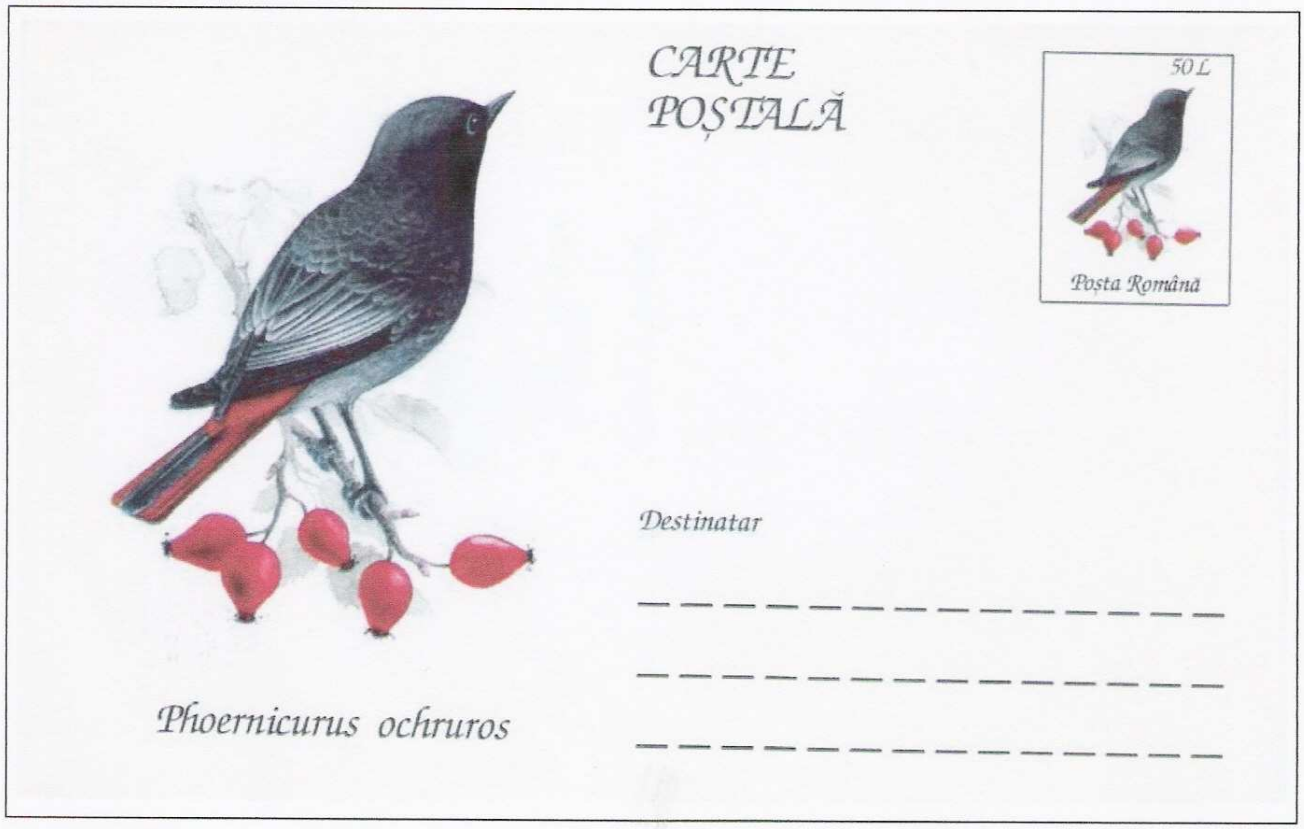

Kopciuszek- *Phoenicurus ochruros*- gatunek średnio liczny, zasiedla dość równomiernie cały obszar zabudowy miejskiej. Liczniejszy w starej zwartej budowie, mniej liczny w osiedlach domów jednorodzinnych. Gatunek ten wykazuje tendencję wzrostową.

Pieszka- *Phoenicurus phoenicurus*- nieliczny gatunek lęgowy, związany na ogół z pasami zieleni wzdłuż cieków wodnych. Być może jego liczebność ogranicza niewielka ilość drzew dziuplastych oraz niemal zupełny brak skrzynek lęgowych na obszarach zielenii komunalnej. Skrzynki zawieszane w ogródkach działkowych najczęściej zajmowane są przez wróble i sikory.

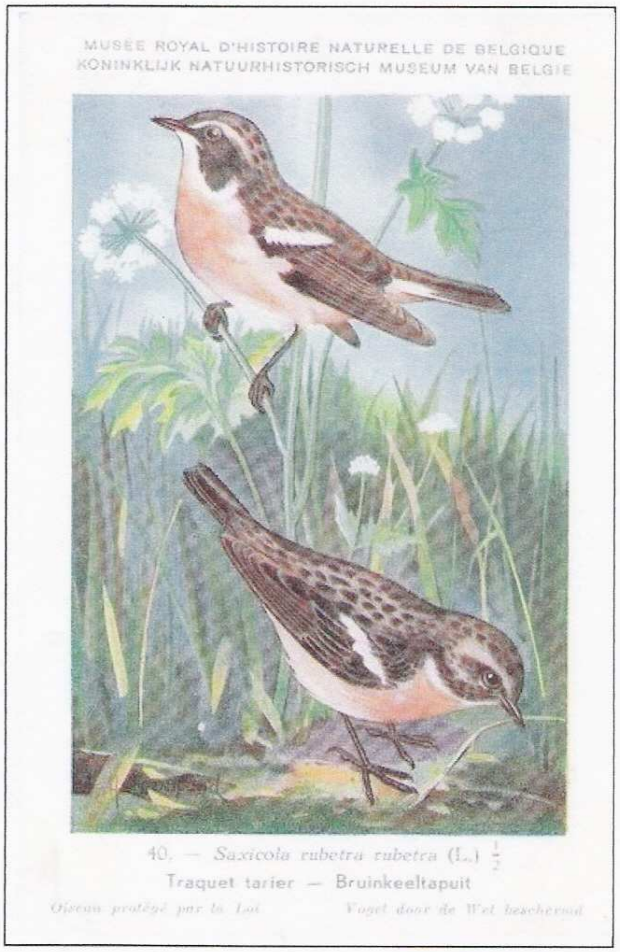

Pokląskwa- *Saxicola rubetra*- w dużym rozproszeniu na peryferiach miasta, na ogół w agrocenozach.

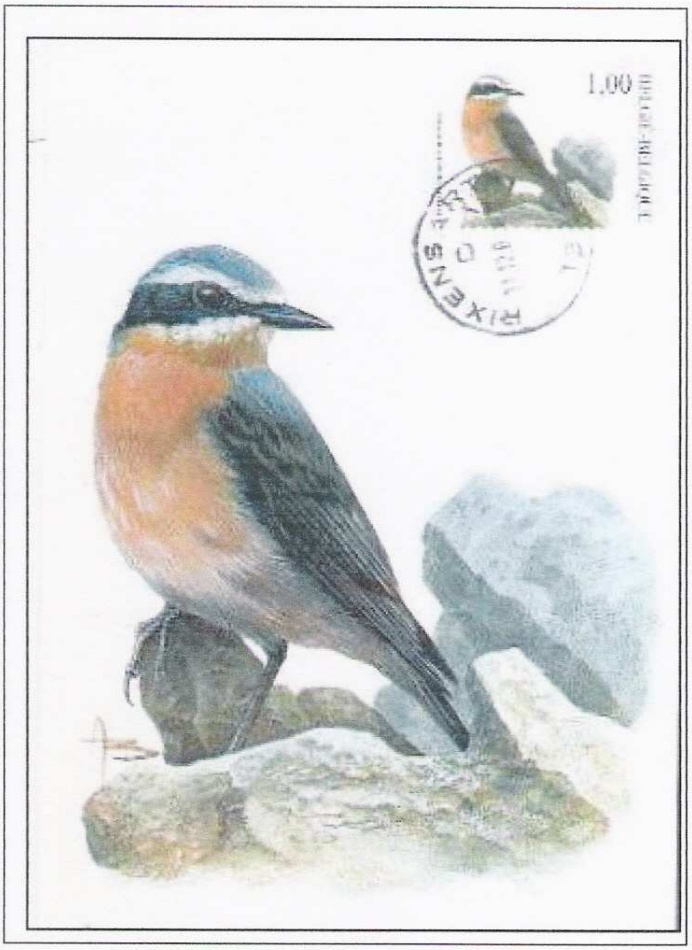

Białorzytka- *Oenanthe oenanthe*- kilkanaście par lęgowych. Głownie na terenach ruderalnych, placach budowlanych i składowiskach.

Kos- *Turdus merula*- w zabudowie miejskiej nieliczny ptak lęgowy. Kilkanaście par stwierdzono na bulwarach nad rzeką Wolbórką, w starym parku „Starzyce", w pasach zieleni na dawnym starorzeczu rzeki Pilicy, oraz w rezerwacie Niebieskie Źródła.

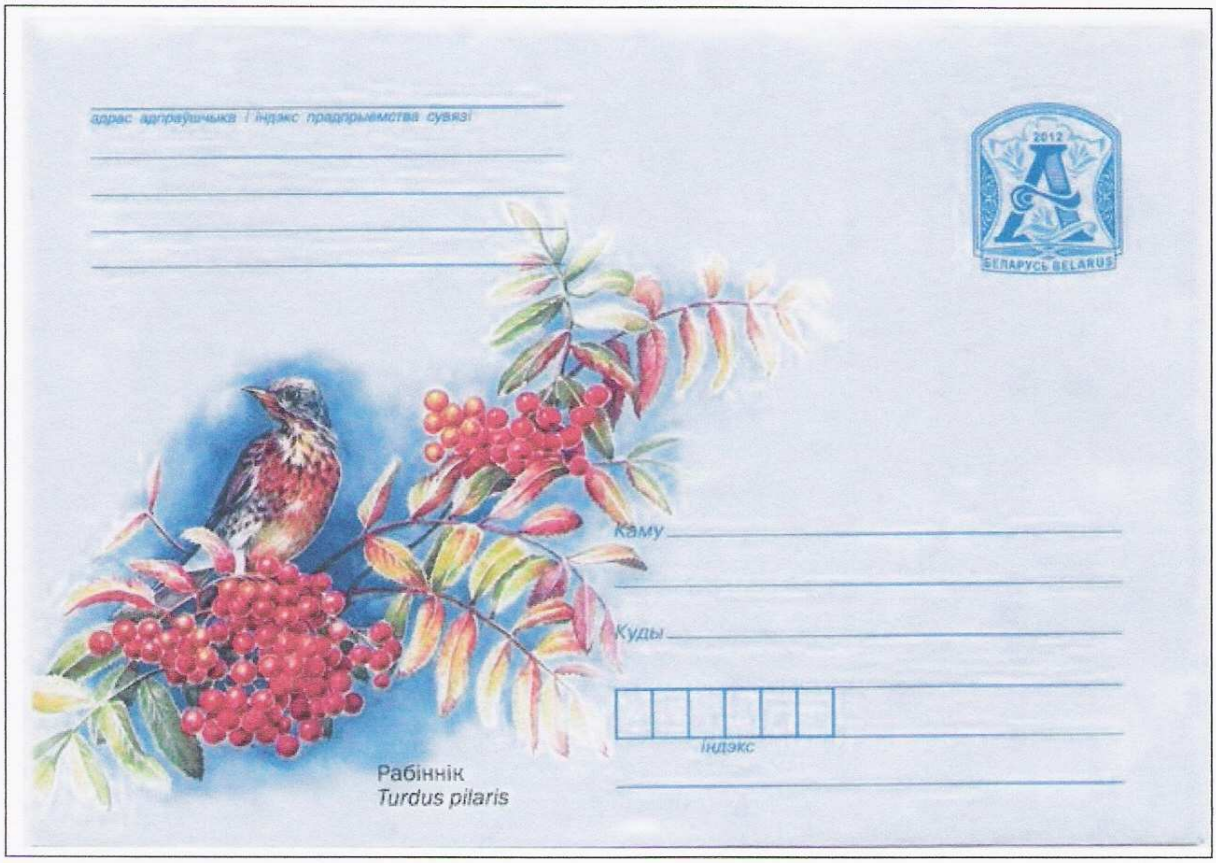

Kwiczoł- *Turdus pilaris*- niemal 100 par lęgowych zasiedlających dość równomiernie cały obszar miasta. Nigdzie nie tworzy dużych kolonii, zwykle 2-6 par. Obserwuje się powolny wzrost liczebności.

Drozd Śpiewak- *Turdus philomelos*- na obszarze miast potwierdzone jedymie 1 lub 2 stanowiska lęgowe na terenie cmentarzy. Gniazduje natomiast tuż za granicami niasta w przyległych drzewostanach zlatując do sadów i ogrodów peryferyjnych dzielnic.

Rokitniczka- *Acrocephalus schoenobaenus*- Tylko kilka stanowisk. Na eutroficznych małych oczkach w pobliżu parowozowni, oraz na dawnym starorzeczu Pilicy.

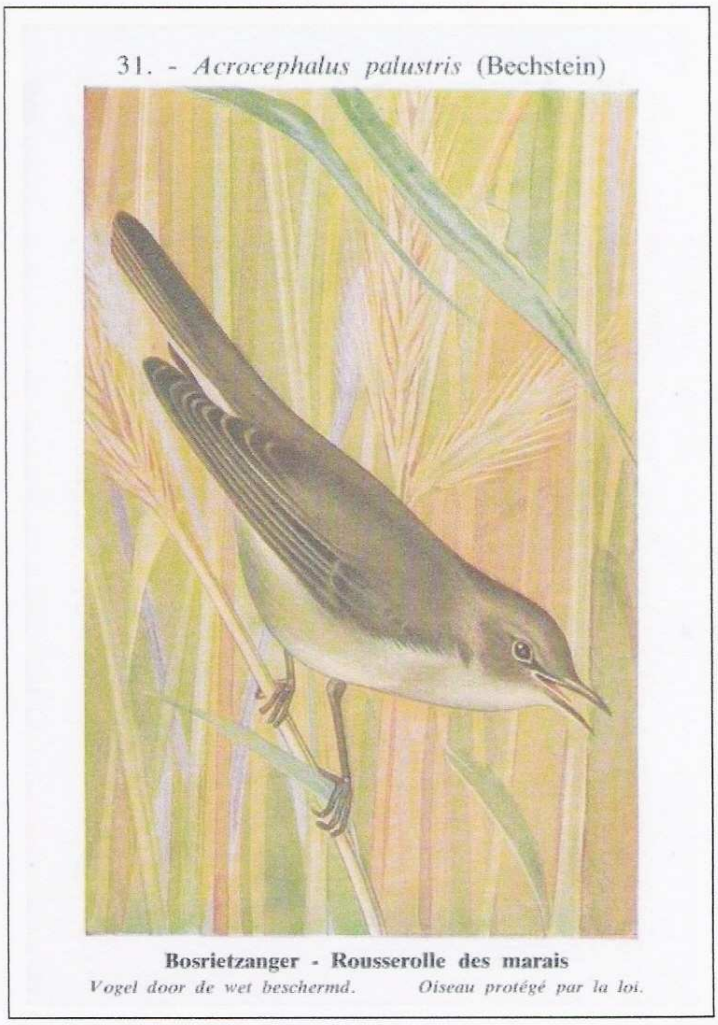

Łozówka- *Acrocephalus palustris*- kilkadziesiąt stanowisk, głównie wzdłuż cieków wodnych. Kilka stanowisk stwierdzona na terenie zakładów ceramicznych w zadrzewieniach na rozległych placach składowych oraz w trzcinowiskach dzielnicy Podoba.

Trzcinniczek- *Acrocephalus scirpaceus*- kilka terytorialnych samców w szuwarach nadrzecznych w pobliżu rez. Niebieskie Źródła, w starorzeczu Czarnej i Pilicy.

Zeszycik znaczkowy poczty chińskiej przedstawiający zaganiacza

Zaganiacz- *Hippolais icterina*- kilkadziesiąt stanowisk lęgowych rozproszonych na obszarze miasta w różnych typach środowisk. Najliczniejszy w naturalnym zadrzewieniu wzdłuż rzek ale także kilka par na cmentarzu ewangelickim.

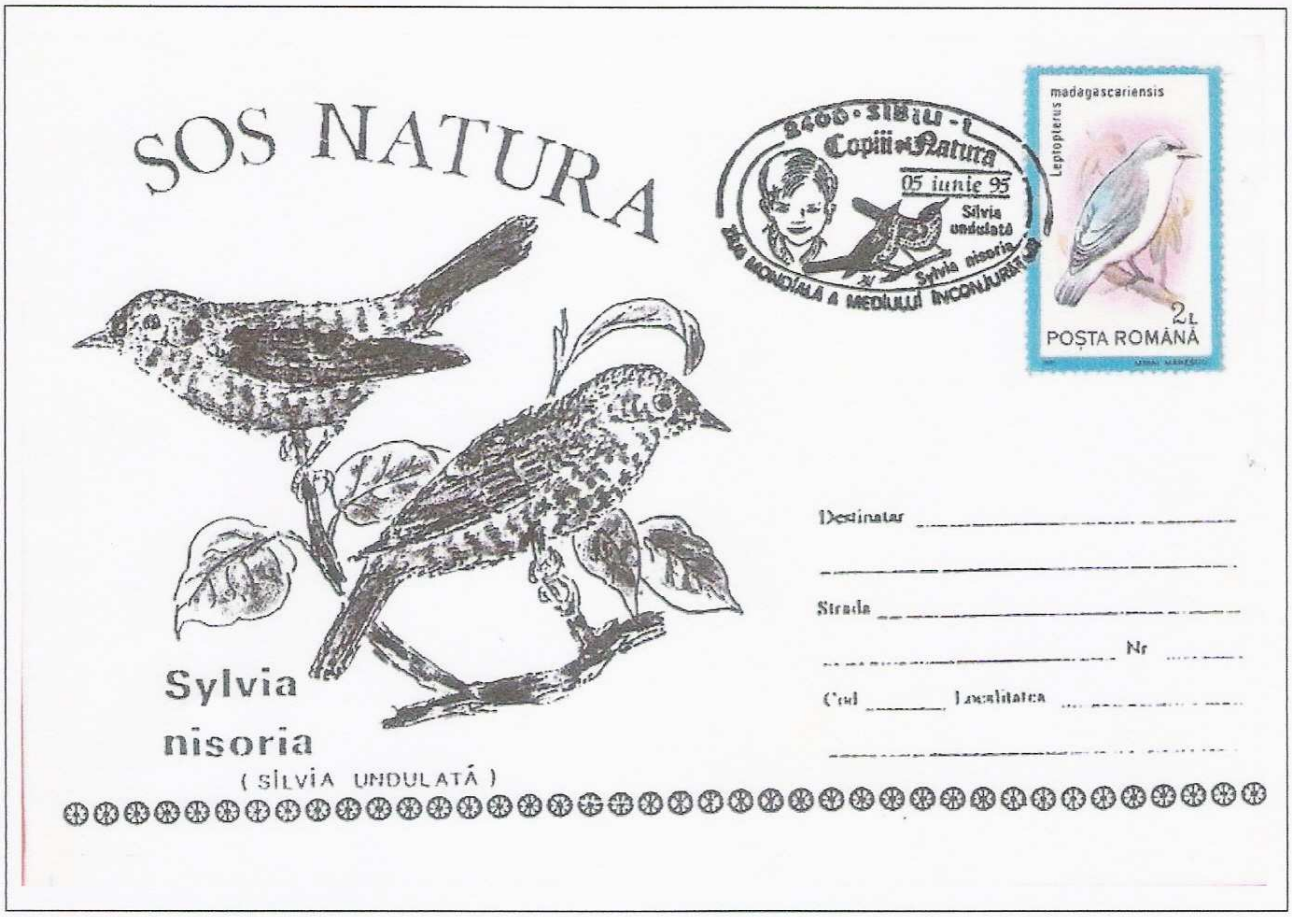

Jarzębatka- *Sylvia nisoria*- na dalekich peryferiach miasta w różnego rodzaju zaroślach w pobliżu cieków wodnych. Również na przesuszonych terenach wzdłuż torowisk przy stacji Białobrzegi, wreszcie na granicy Łozowski i pól uprawnych w dolinie Pilicy.

Piegża- *Sylvia curruca*- częstsza w ogródkach przydomowych ale również w innych siedliskach. Mniej liczna od cierniówki.

Przesuniecie koloru na czwórce znaczków przedstawiających cierniówkę.

Cierniówka- *Sylvia communis*- liczebność ocenia się na około 120-130 pa, które rozmieszczone są nierównomiernie. Najliczniejsza wydaje się być na obszarach starej zabudowy parterowej w ogródkach przydomowych. Ponadto w pasach zieleni nad rzekami.

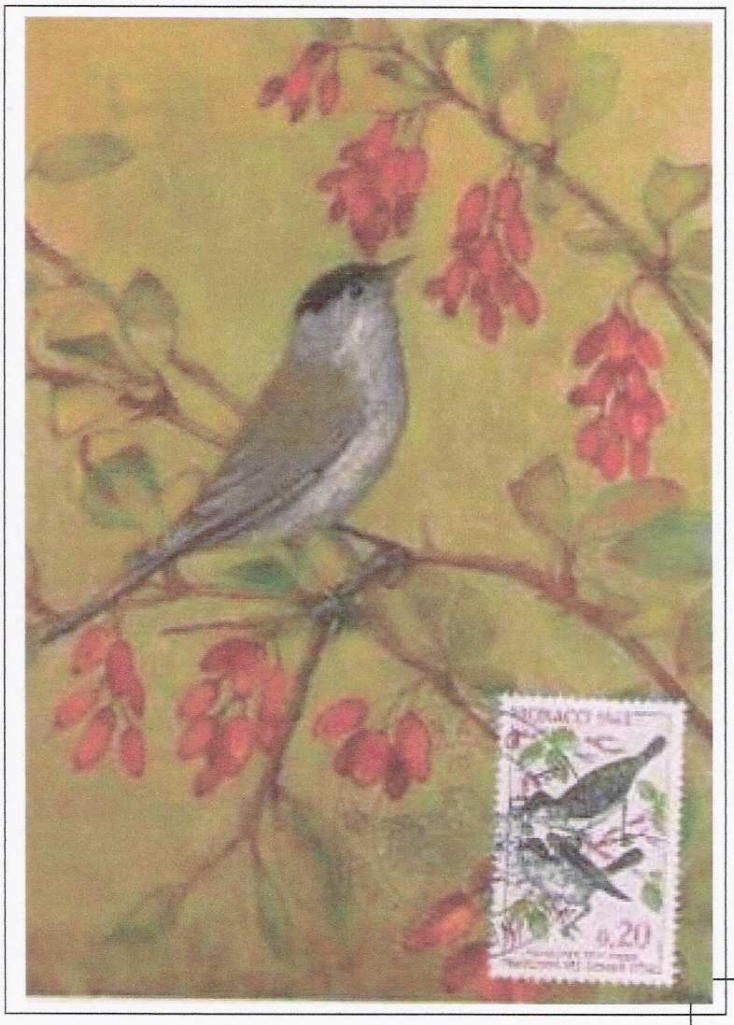

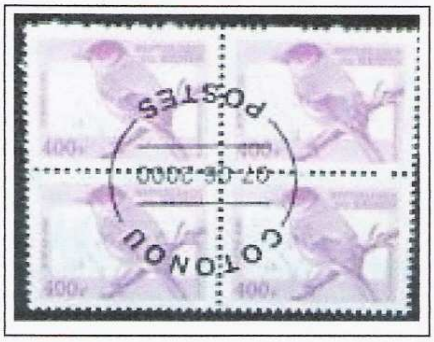

Kapturka- *Sylvia atricapilla*- mniej liczna od poprzedniego gatunku, występuje głównie w parkach, pasach zielenii, nad rzekami. Nieliczna w ogrodach przydomowych.

Gajówka- *Sylvia borin*- najrzadsza spośród wszystkich pokrzewek. Stwierdzono kilkanaście stanowisk, głównie na obrzeżach miasta ale także w zespole cmentarzy silnie zakrzaczonych oraz w pasach zielenii nadrzecznych.

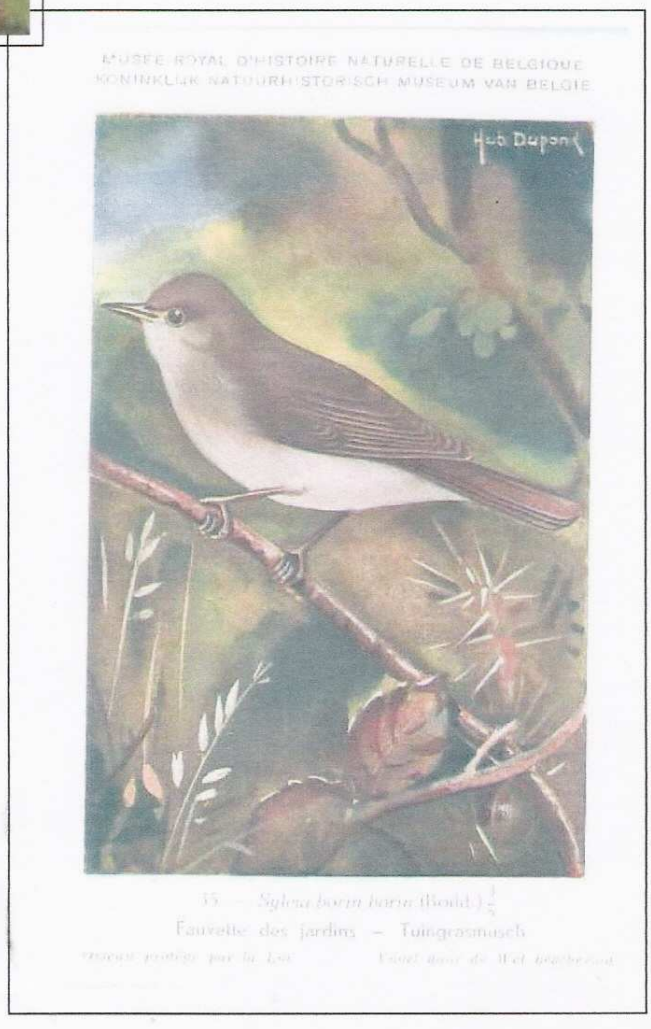

Swistunka- *Phylloscopus sibilatrix*- kilkanaście par lęgowych w zakrzywieniach nad Pilicą.

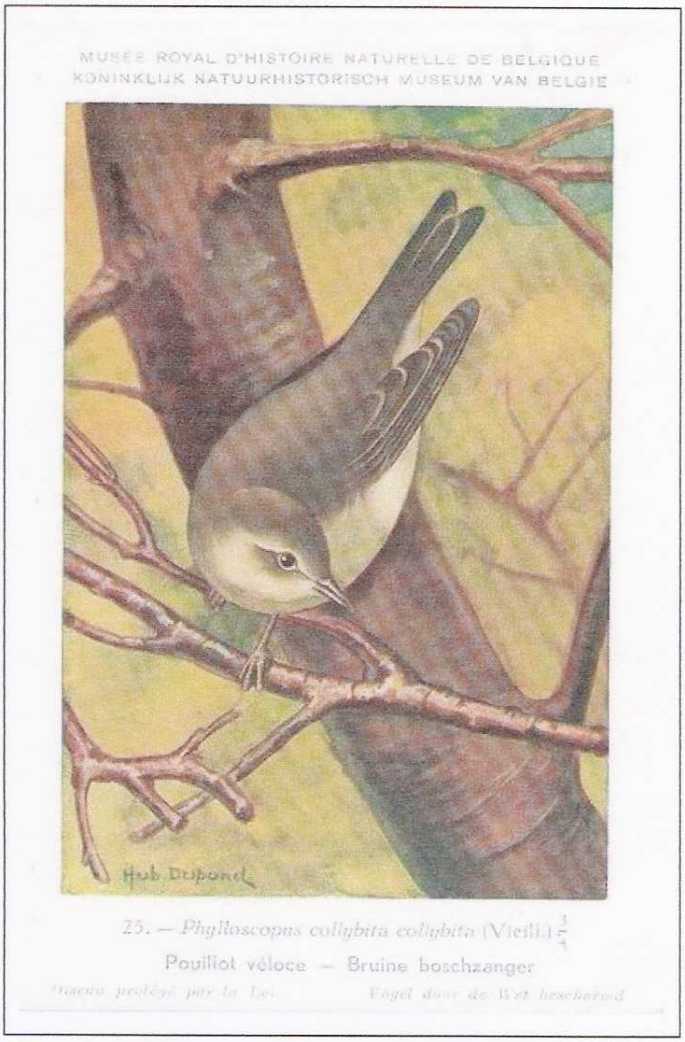

Pierwiosnek- *Phylloscopus collybita*- średnio liczny gatunek głównie na na obrzeżach miasta. Kilka par w starym parku przyfabrycznym, na terenie zaniedbanych cmentarzy oraz w przykościelnym parku w śródmieściu. Najczęstszy na granicy lasu i zabudowy miejskiej.

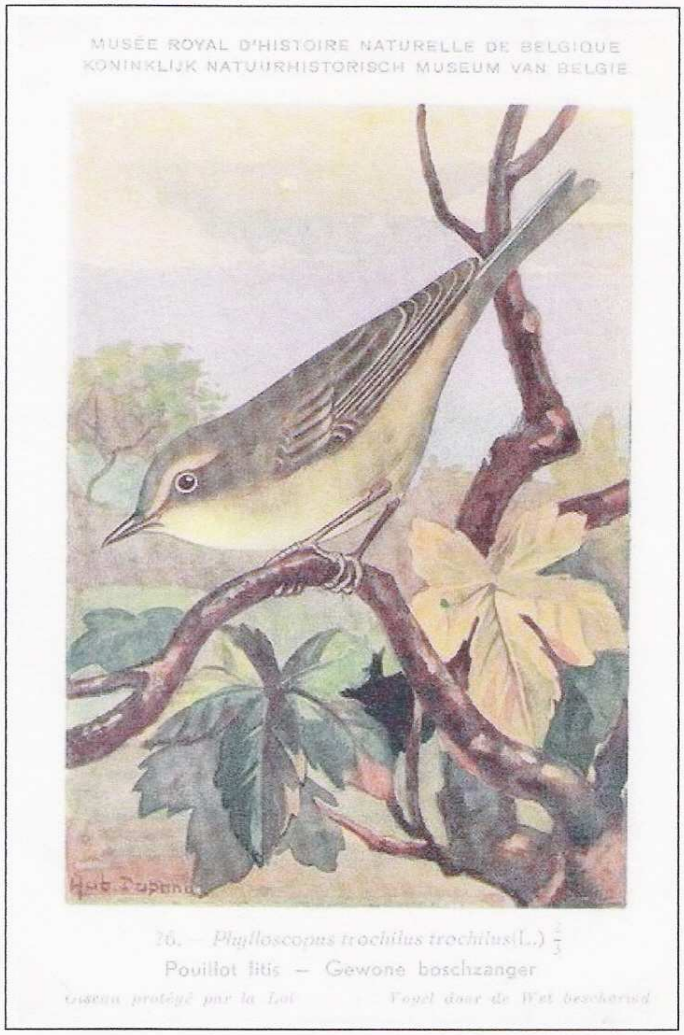

Piecuszek- *Phylloscopus trochilus*- rozproszony w różnych środowiskach. Około

Muchołówka Szara- *Ficedula hypoleuca*- występuje we wszystkich typach zieleni miejskiej. Jest jednak nieliczna

Muchołówka Żałobna- *Ficedula hypoleuca* - maksymalnie do 5 stwierdzeń

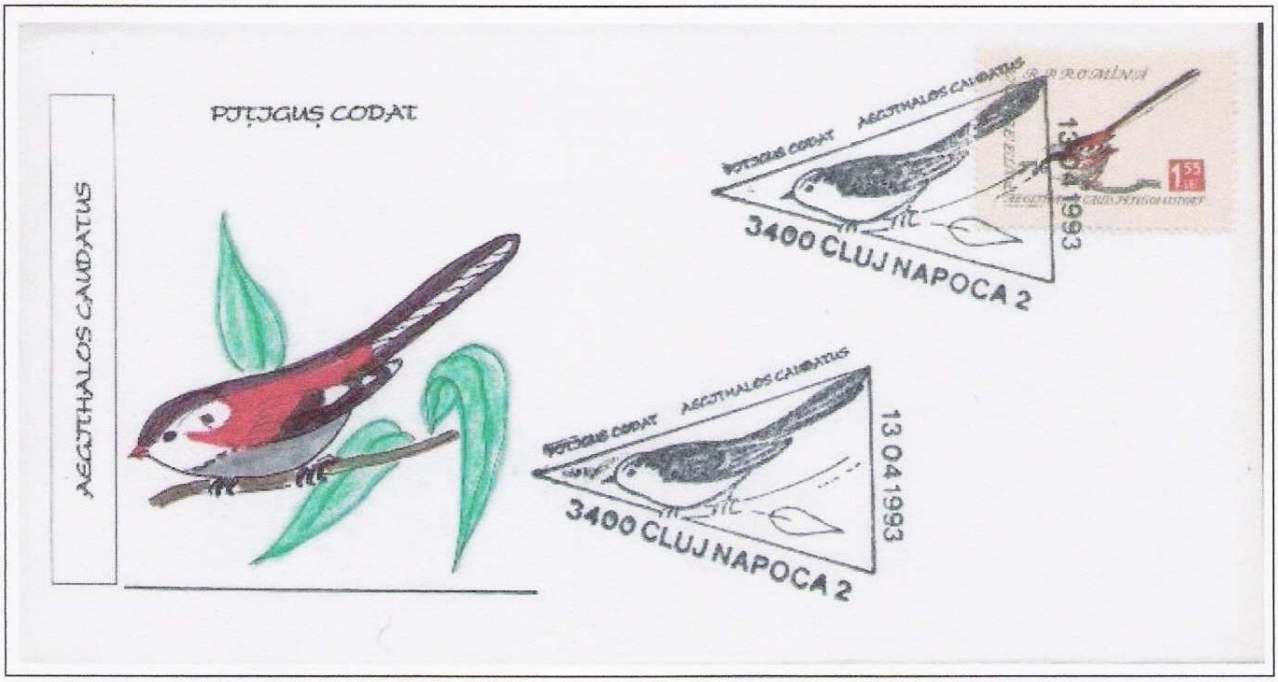

Raniuszek- *Aegithalos caudatus*- Kilka stanowisk stwierdzono w parku miejskim, w rezerwacie Niebieskie Źródła, w zaroślach na obrzeżach ogródków działkowych „Wilanów", w zdziczałym parku miejskim oraz w agrocenozach.

Czarnogłówka- *Poecile montanus*- tylko kilka stwierdzeń w rezerwacie Niebieskie Źródła i w peryferyjnym parku przyfabrycznym nad rzeką Czarną.

Sikora Uboga- *Poecile palustris*- nieliczny gatunek gniazdowy, głównie w pasach zieleni zieleni wzdłuż rzeki Wolbórki i Czarnej.

Modraszka- *Cyanistes caeruleus*- nieliczna choć najczęstsza po bogatce. Stwierdzono ok. 30 stanowisk.

Bogatka- *Parus major*- najliczniejsza wśród sikor na całym obszarze miasta ale tylko tam gdzie istnieja skupiska zieleni zarówno z podszytem jak i bez. Nieobecna w śródmieściu o starej zabudowie i dzielnicy „Zielona"

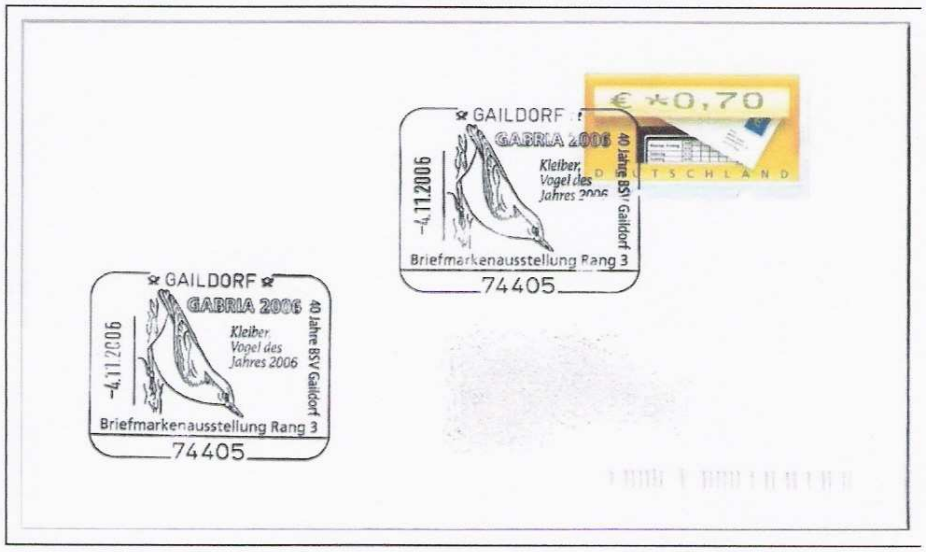

Kowalik- *Sitta europaea*- na obszarze miasta kilka stwierdzeń m.in. w parku przykościelnym, parku miejskim, bulwarach i zespole cmentarzy.

Pełzacz ogrodowy- *Certhia brachydactyla*- stwierdzony na kilkunastu stanowiskach zarówno w zadrzewieniach śródmiejskich jak też w kępach zadrzewień i agrocenozach.

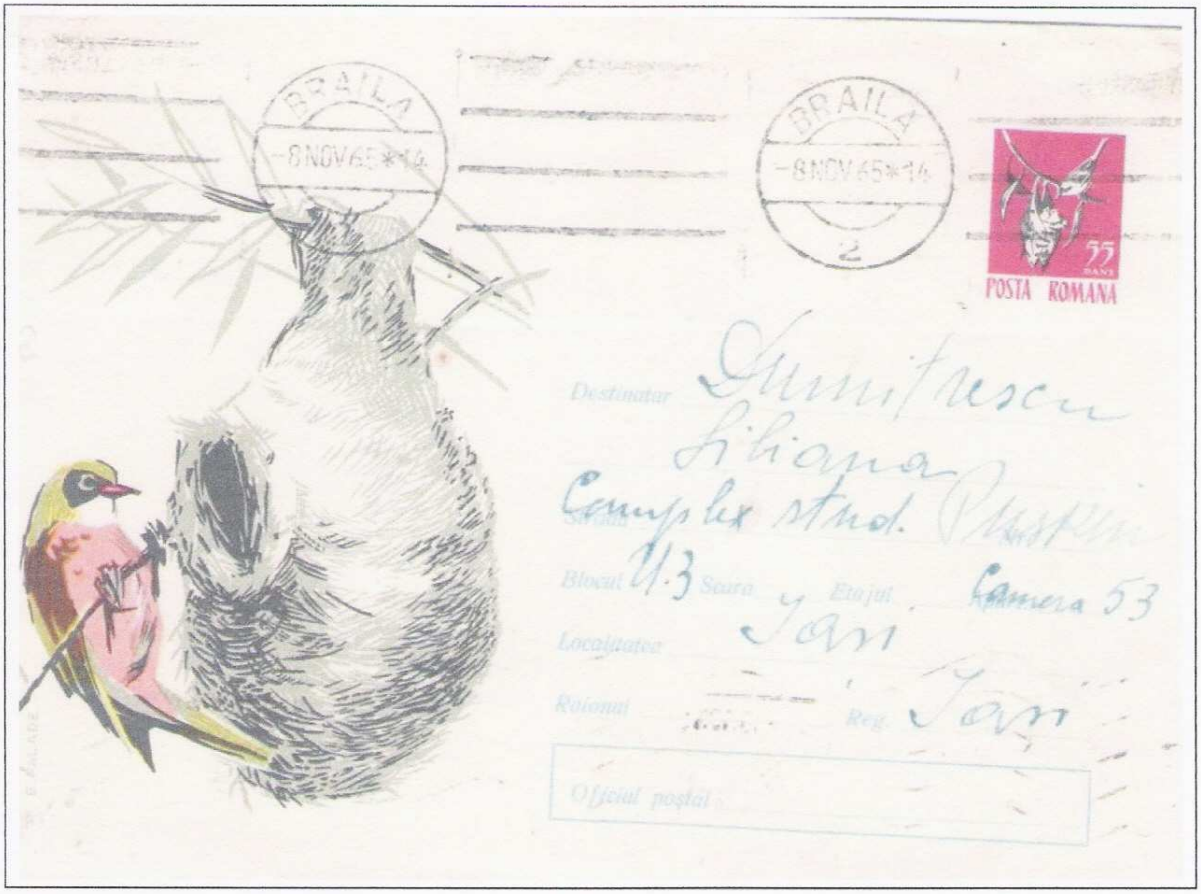

Remiz- *Remiz* pendulinus- kilka lub kilkanaście stanowisk w zadrzewieniach nad rzeką Pilicą i Czarną, wśród zabudowy o charakterze przemysłowym

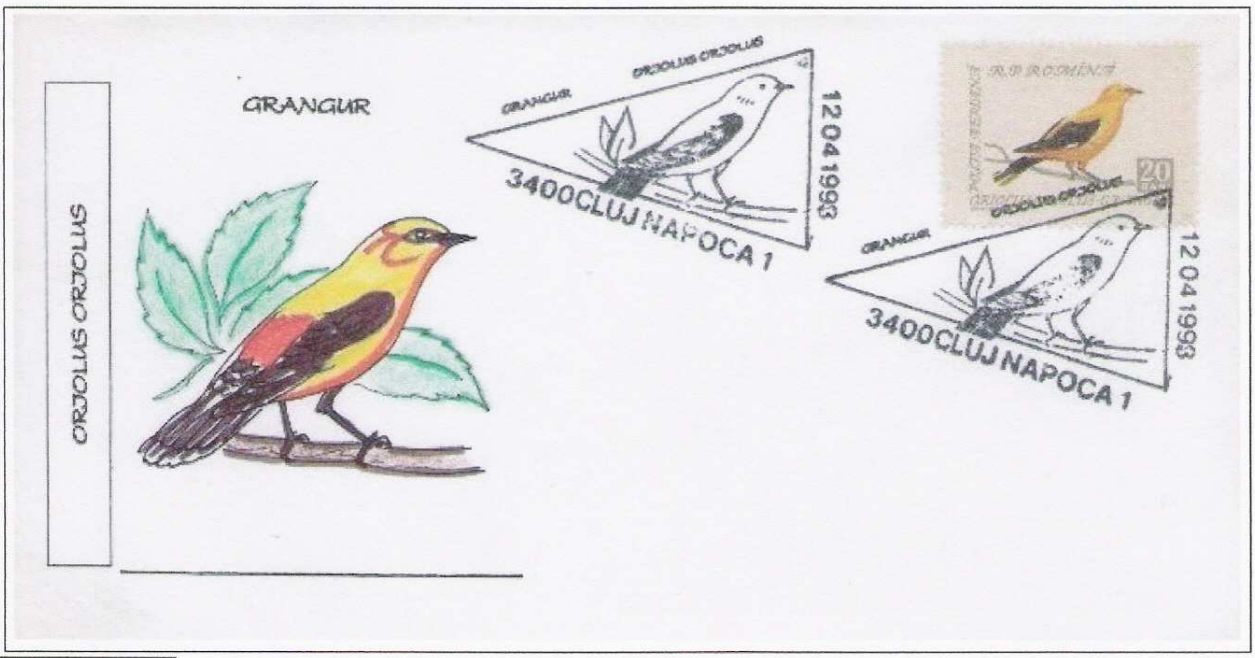

Wilga- *Oriolus oriolus*- liczebność ocenia się na kilkanaście par. Notowana jest na obszarze śródmieścia i i na starym cmentarzu. Pozostałe związane z pasami zieleni nad rzekami.

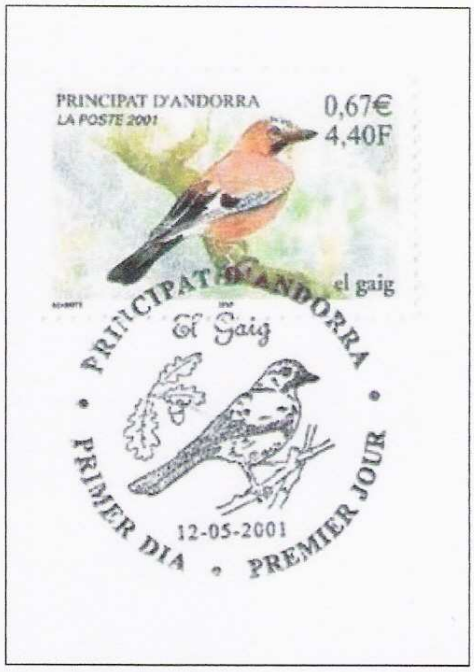

Sójka- *Garrulus glandarius*- kilka stanowisk bardzo rozproszonych na obszarze miasta i na cmentarzu komunalnym.

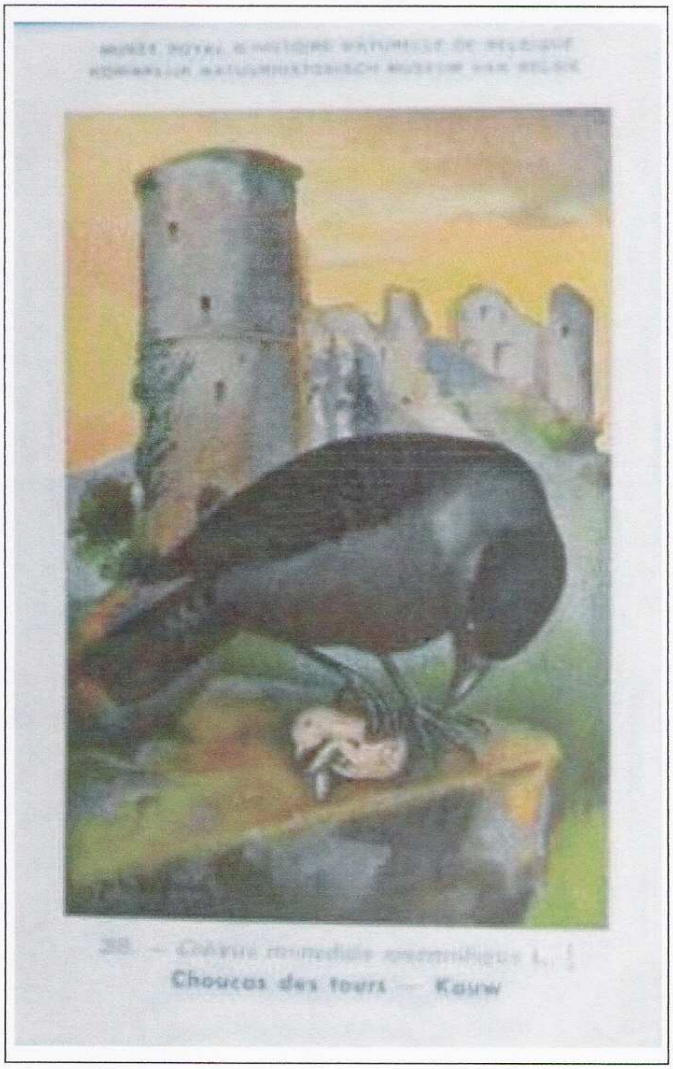

Sroka- *Pica pica*- od początku lat 80-tych obserwuje się silny wzrost liczebności na obszarze miasta. Stwierdzono już ponad 150 par. Gniazduje głównie w pasach zadrzewień nadrzecznych.

Kawka- *Coloeus monedula*- dominujący gatunek obok wróbla i sierpówki. Najliczniejszy na obszarze zwartej zabudowy ale także na osiedlach zabudowy wielkopłytowej. Również liczny na terenach fabrycznych przyległych do obszarów ruderalnych.

Gawron- *Corvus frugilegus*- kilkanaście niewielkich kolonii w części północnej miasta. Są to kolnie kilkugniazdowe. Jedynie na terenie zakładów włókienniczych „Starzyce" kolonie liczyły więcej gniazd. Łącznie niemal 200 par.

Drukarskie próby kolorów jeden z etapów produkcji znaczków pocztowych.

Szpak- *Sturnus vulgaris*- gatunek niezbyt liczny i nierównomiernie gniazdujący. Stosunkowo najliczniejszy w dzielnicach o starej zabudowie bogatych w zieleń oraz peryferyjnych dzielnicachgraniczących z polami i łąkami.

Wrona- *Corvus corone*- w zabudowie miejskiej nie stwierdzono gniazdowania. Pojedyncze pary na obrzeżach miasta. Kilka par stwierdzono na ruderalnych pustaciach w pobliżu parowozowni.

Wróbel- *Passer domesticus*- W starszych typach zabudowy zdecydowanie dominujący gatunek, nieco mniej liczny w nowych osiedlach zabudowy parterowej. Najmniej liczny w parkach, pasach zieleni poza zabudową.

Mazurek- *Passer montanus*- znacznie mniej liczny od wróbla. Notowany przede wszystkim na obrzeżach miasta oraz tam gdzie występują większe płaty zieleni zarówno w osiedlach domków jednorodzinnych jak też innych. Nieliczny w śródmiejskiej zabudowie.

Zięba- *Fringilla coelebs*- niezbyt liczny gatunek, nierównomiernie zasiedlający obszar miasta. Najczęstszy w pasach zieleni nadrzecznych, w zaniedbanych parkach i na obszarach peryferyjnych dzielnic bogatych w zieleń.

Kulczyk- *Serinus serinus*- gatunek ten stosunkowo częsty na obszarze całego miasta lecz na ogół tam gdzie występują płaty zieleni wśród zabudowy. Obserwuje się wzrost liczebności.

Znaczek przedrukowany z powodu zmiany opłaty za nadanie listu do 20 gram.

Dzwoniec- *Carduelis chloris*- liczny tam gdzie są skupienia zieleni, zarówno w starej zabudowie jak i osiedlach różnego typu. Mniej liczny w nowych osiedlach domków jednorodzinnych i na peryferiach.

Szczygieł- *Carduelis carduelis*- gatunek nieliczny zasiedlający różne środowiska, ale głównie w peryferyjnych dzielnicach i zadrzewieniach wzdłuż rzek. Dość licznie zimuje.

Makolągwa- *Carduelis cannabina*- najczestrzy na powierzchniach zdegradowanych, w pobliżu zakładów przemysłowych, głównie na peryferiach. Notowany również w dzielnicach mieszkaniowych, w tym także w osiedlach wielkopłytowych oraz w osiedlach domków jednorodzinnych gdzie są ogródki i sady.

Grubodziób- *Coccothraustes coccothraustes*- kilka par w zadrzewieniach nad rzeką Czarną i Wolbórką oraz na cmentarzu. W okresie lęgowym zalatuje również na teren osiedli i ogródków działkowych przylegających lasów.

Gil- *Pyrrhula pyrrhula*- kilka par lęgowych: w śródmiejskim starym parku, w zaniedbanych pasach zieleni nad rzeką Wolburką oraz na terenie starego cmentarza ewangelickiego. Gatunek ten po za obszarem miasta wykazuje wzrost liczebności.

Potrzos- *Emberiza schoeniclus-* stwierdzony na kilku stanowiskach po za obszarem zabudowanym. Tylko jedno stanowisko w dzielnicy „Nowy Port", na dawnym starorzeczu rzeki Pilicy.

Potrzeszcz- *Emberiza calandra syn. Miliaria kalandra-* notowany na kilkunastu stanowiskach po za obszarem zabudowy miejskiej, głównie na peryferiach w pobliżu zabudowy o charakterze wiejskim.

Trznadel- *Emberiza citrinella-* nieliczny gatunek lęgowy notowany na obrzeżach miasta i w agrocenozach.